

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
AVRUPA BİRLİĞİ UYUM KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı
2 Mart 2016 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

- 1.- Başbakanlık Başdanışmanı Dr. Muhammed Murtaza Yetiş tarafından, Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecinde göç ve mülteci krizi hakkında
- 2.- Başbakanlık Temsilcisi Burak Çağatay Doğan tarafından, Suriye krizi boyutunda Avrupa Birliğiyle ilgili yürütülen çalışmalar hakkında

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 2

2 Mart 2016 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.39

BAŞKAN: Mehmet Kasım GÜLPINAR (Şanlıurfa)

BAŞKAN VEKİLİ: Şaban DİŞLİ (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Özkan YALIM (Uşak)

SÖZCÜ: Zehra TAŞKESEN LİOĞLU (Erzurum)

----- 0 -----

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, bakanlıklarımızın değerli temsilcileri, değerli basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonunun 26'ncı Yasama Döneminin 4'üncü Toplantısını açıyorum.

Değerli üyelerimiz, bugün gündemimizde 24'üncü Dönem Milletvekilimiz ve Başbakan Başdanışmanı Sayın Murtaza Yetiş'in göç konusunda Komisyon üyelerimizi bilgilendirmesi konusu yer almaktadır.

Murtaza Bey'e katılımlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Malumları olduğu üzere 4847 sayılı Kanun'umuz Komisyonumuza Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecine ilişkin gelişmeleri izleme ve müzakere etme görevini de vermiştir. Son dönemlerde Türkiye-Avrupa Birliği iş birliği sürecinin temel konularından birisini de göç ve mülteci krizi oluşturmaktadır.

Bildiğiniz üzere Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 29 Kasım 2015 tarihinde bir zirve gerçekleştirilmiştir. Önümüzdeki hafta 7 Mart Pazartesi günü de tekrar Türkiye ve Avrupa Birliği arasında bir zirve yapılması planlanmaktadır. Bu zirvelerin başlıca gündemini Türkiye'nin AB süreci yanında son dönemlerde özellikle de Suriye ve Irak gibi çatışma bölgeleri kaynaklı Avrupa Birliği ülkelerinin karşılaştığı mülteci krizi oluşturmaktadır. Komisyonumuzun bu nedenlerle, başta Avrupa Birliğiyle müzakereler çerçevesinde göç konusunda bilgilendirilmesini uygun bulduğumuzdan Komisyonumuzu toplamış bulunmaktayım.

Şimdi öncelikle ben Sayın Murtaza Yetiş Bey'e söz vermek istiyorum. Sonrasında da söz talebinde bulunan değerli üyelerimize sırasıyla söz vereceğim.

Murtaza Bey, tekrar hoş geldiniz. Söz sizde, buyurun Sayın Vekilim.

II.- SUNUMLAR

1.- Başbakanlık Başdanışmanı Dr. Muhammed Murtaza Yetiş tarafından, Türkiye'nin Avrupa Birliğine katılım sürecinde göç ve mülteci krizi hakkında

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dediğiniz gibi tabii, Türkiye-AB ilişkileri bağlamında Suriyeli mülteciler meselesi, göç meselesi başlı başına önemli bir konu olmakla birlikte, şu anda aslında yaşadığımız küresel göç krizi gerek Türkiye'nin gerek Suriye'ye yakın bölgedeki komşu ülkelerin gerekse Avrupa Birliği açısından da bakıldığında küresel anlamda birçok dengeyi sarsan, etkileyen bir noktaya doğru gidiyor. Son dönemde özellikle Avrupa'da Schengen'le ilgili de tartışmaları hepimiz yakından takip ediyoruz. Bu nedenle Suriye meselesinin doğurduğu 2 temel sorun olarak küresel göç meselesi, mülteci krizi ve küresel terör meselesi bu Suriye konusunun 2 ana sonucu olarak bütün etkilerini dünya çapında gösteriyor ve bu noktada her 2 konunun da köşe, kavşak ülkesi olarak da Türkiye'nin bu 2 konuyla ilgili değerlendirmelerinin, tecrübelerinin bütün dünya tarafından, başta Avrupa, Batı kamuoyu tarafından bilinmesi de son derece önemli. Bu nedenle AB Komisyonunun bu konuyla yakından ilgilenmesi ve Avrupalı parlamenter ile temaslarda da Türkiye'nin bakışını, tecrübesini ifade etmesi, yansıtması açısından da ayrı bir önem arz ediyor.

Biz Başbakanlıkta Suriyeli mültecilerle ilgili bir koordinasyon çalışması yürütüyoruz ve bu kapsamda gerek bu meselenin Türkiye'ye yansması gerek AB-Türkiye ilişkilerinde geçtiğimiz Kasım ayıyla birlikte alınan ortak eylem planı kararıyla

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 3

birlikte bu eylem planı çerçevesinde mültecilere ilişkin yapılan çalışmaların takibinde de birtakım adımlar atıyoruz, çalışmalar yürütüyoruz.

Göç meselesi özünde, hele hele İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra en büyük göç krizi olarak görülen Suriyeli mülteciler krizi, tek başına Türkiye'nin, tek başına bölgedeki komşu ülkelerin çabasıyla aşılabilecek bir kriz değil. Bu meselenin küresel ölçekte ele alınması ve bütün aktörlerin meselenin kalıcı çözümüne ilişkin iş birliği içerisinde olması son derece önemli.

Burada tabii hepimizi bağlayan temel ilke de, temel sözleşme de biliyorsunuz, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi. Uluslararası hukuk çerçevesinde mülteci haklarını içeren bu sözleşme aslında bütün ülkeleri bağlayıcı. Fakat, tabii uygulamaya baktığımızda Suriyelilere ilişkin bu mülteci kriziyle birlikte maalesef ülkelerin politikalarının bu kapsamda çok da yürümediğini görebiliyorsunuz. Bir kısım ülkeler hakikaten bu krizin, bu insani krizin aşılabilmesi anlamında çalışmalar yürütürken, bir kısım ülkelere bu krizden etkilenmemeye yönelik, kendi ülkelerini korumaya dönük birtakım adımlar atıyor ve burada maalesef, belki Batılı değerlere, Avrupa Birliğini oluşturan temel değerlerine de aykırı birtakım uygulamaları maalesef görebiliyoruz. Burada birinci ortaya koyacağımız temel husus, küresel bir krizin ancak küresel bir iş birliğiyle ve küresel bir göç yönetimi mantığıyla yürütülmesi gerektiğini, ancak bu şekilde bu krizin aşılabileceğini ifade ediyoruz Türkiye olarak. Ve bunun için de hem komşu ülkelerle hem Avrupa Birliğiyle hem de bu meseleyle ilgilenmesi gereken bütün küresel aktörler ve bölgesel güçlerle de yakın temas içerisindeyiz. Ülkelerin kendilerini bağlayan bu temel hukuki çerçeveyi korumaları konusunda sürekli biz de Türkiye olarak çeşitli platformlarda bu hususu gündeme getiriyoruz. Burada AB-Türkiye ilişkileri bağlamında meseleyle bakıldığında, meselenin sadece vize serbestisi, geri kabul çerçevesinde görülmemesi gerektiğini, meselenin sadece, özellikle Ege Bölgesi'nden düzensiz geçişlerden ibaret görülmemesi gerektiğini ve Türkiye'nin de burada ortaya koyduğu çabanın bu düzensiz göçlerin, akışların durdurulmasına ilişkin bir çaba olarak değerlendirilmemesi gerektiğini söylüyoruz. Evet, ciddi bir kriz var, Türkiye 2011 yılından itibaren Suriye'deki çatışmaların başlamasıyla birlikte bugüne kadar açık kapı politikasını ortaya koymuştur. Yine, bu, Cenevre Sözleşmesi çerçevesinde bakıldığında birinci ana eksen açık kapı politikası, ikinci ana husus geri gönderme politikası; bu iki ana çerçeveyi de Türkiye ilk günden itibaren bugüne kadar muhafaza etmiştir. Dolayısıyla, burada ülkenize gelen, kapılarınıza kadar dayanmış olan insanları, ölümden kaçan insanları kapılarınızı kapatarak düzensiz yollarla geçişe mecbur hâle getirmek, mahkûm hâle getirmek en başta bu uluslararası hukuk ilkesine ve ortak insanlık vicdanına aykırı bir davranış olacaktır. Bu hususun da bütün dünya kamuoyu tarafından ortaya konulması son derece önemli.

İkinci olarak: Bir kısım ülkelerin şu son dönemlerde geri gönderme ilkesine rağmen aldıkları kararlarla bir kısmını, hatta Rusya'ya bile göndermeye çalışmak yönünde, bir kısmını Türkiye üzerinden tekrar geri göndermeye çalışmak gibi birtakım gündemler içerisinde olduklarını görüyoruz. Bu da yine, bahsettiğimiz bu uluslararası hukuk ilkeleri kapsamında değerlendirildiğinde Suriyeliler açısından, Suriyelilerin geri gönderilmesi açısından bu temel çerçeveye aykırı bir yaklaşım olacaktır. Onun için, özellikle Türkiye bir taraftan ülkesine gelen insanları kabul ediyor, onlara ilişkin her türlü insani yardımı ortaya koymaya, destek vermeye çalışıyor, geri gönderme ilkesini sonuna kadar uyguluyor. Ekonomik anlamda, toplumsal anlamda, güvenlik anlamında ciddi maliyetlerine rağmen bunu muhafaza etmeye, bu tutumunu korumaya çalışıyor ama bir taraftan da ilgili bütün ülkelerle, uluslararası kamuoyuyla da bu temel ilkeleri hatırlatma noktasında iş birliği ve bir anlamda da bu adil duruşu, vicdani duruşu da ortaya koymaya çalışıyor.

Geri gönderme meselesi konusunda, biz de son süreçte temel bir yaklaşım olarak iki ana çerçeveyi ortaya koymaya çalışıyoruz. Bunların birincisi, biliyorsunuz,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 4

aslında, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre mülteci niteliğinde olan insanların geri gönderilmemesi gerekiyor ancak son süreçte, bu küresel kriz karşısında bir ayrıma da gitmek durumunda kalabiliyorsunuz. Nedir o da? Bir tarafta güvenlik nedeniyle, hayati tehlike nedeniyle ülkesinden kaçan insanlar var, bir tarafta da ekonomik beklentilerle, işte, fakirlikten, küresel adaletsizlikten dolayı, belki güney-kuzey farklılaşmasından kaynaklanan ekonomik nedenlerle kuzeye doğru, zengin bölgelere doğru gitmek isteyen bir akış var. Burada, bu kriz döneminde belki bu farklılığı da değerlendirmek, dikkate almak ve her ikisine ilişkin temel yaklaşımımızda göreceli olarak bu süreçte, bu kriz sürecinde farklı tutum içerisinde olmanın da makul olabileceğini değerlendiriyoruz. Yani özetle, hayati tehlikesi nedeniyle savaştan kaçan insanların geri gönderilmemesi ancak ekonomik nedenlerle ülkesini terk edip başka bölgeye doğru gidenlerin de bu çerçevede tekrar ülkelerine geri gönderilmesi bu kriz süreci nedeniyle değerlendirilebilir. Ancak, hiçbir suretle Suriyeliler için yani savaştan kaçan insanlar için geri gönderilme gibi bir durumun söz konusu olmaması son derece net bir husustur. Burada zaman zaman Batı kamuoyunun kafasının karışık olduğunu görebiliyoruz, Türkiye'ye, geri gönderme, vize muafiyeti çerçevesinde Suriyelilerin de gönderilmesi gerektiğini ifade eden bazı beyanatlar görebiliyoruz. Bunların uluslararası hukuk kapsamında hiçbir geçerliliği yoktur ve şu anda da ülkemiz ilgili görüşmeler kapsamında bu tutumunu net olarak ifade ediyor.

AB'yle ilişkilerimizi tabii sadece göçün yönetimi, mülteci hukukuna uygun davranma bağlamında değerlendirmiyoruz, bir taraftan da biliyorsunuz, kamuoyunda "3 milyar euroluk fon" diye geçen, AB-Türkiye iş birliği kapsamında Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir mali imkân fonu oluşturulması meselesi gündemde. Bu konuyla ilgili, birazdan Çağatay arkadaşımız bir sunum şeklinde, çok hızlı bir –teknik bir konu olduğu için- bilgilendirme yapacak. Burada da temel yaklaşımımız bu 3 milyar euroluk fonun Türkiye'ye değil Türkiye'deki Suriyelilere harcanmak üzere geldiği veya gelmesi gerektiğini... Henüz daha gelen bir şey yok çünkü.

İkinci olarak: Bu 3 milyar euroluk fonun aslında ihtiyacın bütününe baktığımızda çok küçük bir dilim olduğunu ve bunun belki sadece birinci aşama olarak değerlendirilmesi gerektiği; nitekim, bu konuyla ilgili başta Almanya olmak üzere şu anda biliyorsunuz, Suriyeli mültecilerin daha yoğunlukta gittiği ülke Almanya, Almanya'nın kendi içerisinde bile şu anda resmen ayırdığı fonlara baktığımızda, örneğin, sadece bir eyalete giden Suriyeliler için 20 milyar euroya yakın bir fon ayırdığını biliyoruz bütçeden. Yani, bu rakamlara bakıldığında 3 milyar euroluk fonun son derece küçük bir dilim olduğunu hepimiz çok net olarak ifade edebiliriz. Bu açıdan, "3 milyar euroyu verdik Türkiye'ye, Türkiye de bütün bu Avrupa'ya geçişleri durdursun." gibi –tırnak içinde- çok kaba ve komik bir yaklaşımı zaten hiç kimsenin ifade etmemesi gerekir, böyle bir anlayış, böyle bir değerlendirme yapılamaz. Ancak, elbette ki ilk günden bugüne kadar 2,5 milyonu aşkın Suriyeliyi ciddi bir hizmet ortaya koyarak destekleyen Türkiye... Bu kapasitenin geliştirilmesi, güçlenmesi durumunda, Türkiye'de kalışlarıyla ilgili birtakım imkânların artırılması durumunda bu geçişlerin de nispeten azalacağını öngörebiliriz. Bu çerçeveden bakıldığında da 3 milyar euroluk fonun ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığını ancak belli bir anlamının da, etkisinin de olacağını ifade etmek gerekir.

Bu kapsamda, ifade edeceğimiz üçüncü ana başlık da AB'nin genel rutini içerisinde fon akışlarının çok yavaş, çok ağır gittiğini biliyoruz, özellikle IPA fonları dediğimiz, katılım öncesi süreçte kullanılan fonların kullanım süreçleri, bunların uygulanma enstrümanları son derece ağırdır yani ağır dediğim, uzun süreçleri içerir ve bu krize ilişkin ortaya konacak fonun miktarı kadar bu fonun akış hızı da son derece önemli, bu fonun doğru yerlerde kullanılması da son derece önemli. Biz bu fonla ilgili çalışmalarda sürekli olarak AB tarafıyla bu ana çerçeveleri konuşuyoruz ve bu fonun etkili olarak kullanılmasını, doğru projelerde kullanılmasını ve mutlaka hızlı olarak gelmesini özellikle ifade ediyoruz. Nitekim, bu fonla ilgili kararın geçtiğimiz 2015

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 5

Kasım-Aralık aylarında alınmasına karşın, henüz, işte, mart ayına yeni girdik, daha ortada somut olarak ifade edebileceğimiz bir adım göremiyoruz, hâlâ hazırlık süreçleri devam ediyor, oysa kriz devam ediyor, savaş devam ediyor ve kapımızda yine on binlerce, yüz binlerce insan şu anda Suriye sınırında. Dolayısıyla, bu sürece daha etkin ve daha hızlı cevap verilmesi gerektiğini de biz Hükûmet olarak ifade ettiğimiz gibi, sayın milletvekillerinin de ilgili zeminlerde bu görüşü paylaşmasının da yararlı olacağını düşünüyoruz.

Şimdi, Sayın Başkan, müsaadenizle Çağatay Bey, teknik bir içerik olarak on dakikalık kısa bir sunum yapacak 3 milyar euroluk fonla ilgili, sonra da değerlendirmelerimize devam ederiz.

2.- Başbakanlık Temsilcisi Burak Çağatay Doğan tarafından, Suriye krizi boyutunda Avrupa Birliğiyle ilgili yürütülen çalışmalar hakkında

BAŞBAKANLIK TEMSİLCİSİ BURAK ÇAĞATAY DOĞAN – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; müsaade buyurursanız Suriye krizi boyutunda Avrupa Birliğiyle ilgili yürüttüğümüz çalışmaları kısaca size özetleyeceğim.

Efendim, Murtaza Bey'in bahsettiği gibi, küresel göç bağlamında Türkiye'nin karşılaştığı sorunlar söz konusu, sunum planımız bu şekilde başlayacak. Sonra, Türkiye'nin "İhtiyaç Analizi" adını verdiğimiz, yine Başmüşavirliğimiz uhdesinde kamu kurumlarımızı dâhil ederek ülkemizde bulunan Suriyelilere yönelik ve ev sahibi toplum olarak ülkemizin insanlarına yönelik olarak başlattığımız bir ihtiyaç analiz çalışmasından bahsedeceğim. Akabinde, Türkiye'ye ayrılmış olan, teknik adıyla "Mali İmkân Fonu" 3 milyar euroluk fondan teknik anlamda bahsedeceğim.

Yine, Türkiye'ye yönelik olarak ve bölgedeki ülkelere yönelik olarak ayrılmış Güven Fonu'na kısaca değineceğim. Akabinde, Başmüşavirlik olarak yürüttüğümüz Avrupa Birliği üyesi ülkelerle ikili görüşmeler söz konusu, bunlardan bahsedeceğim. Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Delegasyonu Türkiye'deki taraf muhatabımız, bunlarla ilgili ilişkilerimiz ve gerek Avrupa Birliğinde konuşlanmış sivil toplum kuruluşları gerekse uluslararası kuruluşlarla olan süreçle ilgili çalışmalarımıza değineceğim.

Murtaza Bey'in de bahsetmiş olduğu üzere, 2015 yılının Ağustos ayında Başbakanlık bünyemizde Suriye'ye yönelik faaliyetlerin genel koordinasyonundan sorumlu olmak üzere Başbakanlık Göç ve İnsani Yardımlar Başmüşavirliği adı altında, Murtaza Bey'in başkanlığı koordinasyonunda bir birim oluşturuldu. Bu birimin temel amaçları arasında Suriyelilerle ilgili koordinasyon, kamu kurumlarımız ve ilgili taraflarla çalışmalarımızda kolaylaştırma misyonumuz, karar vericilere katkı sunma misyonumuz ve süreçlerle ilgili izleme ve değerlendirme görevlerimiz söz konusu. İhtiyaç analizi çalışmasına baktığımızda, 2011 yılında başlamış olan kriz beşinci yılını doldurmuş noktada ve Başmüşavirliğimiz kurulduğu andan itibaren yaptığı en önemli ve ilk adımlardan biri olan ihtiyaç analizi çalışmasıyla beraber, Suriyelilerin ihtiyaçlarını ve ülkemizin ev sahibi olarak ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla kamu kurumlarımızı ve ilgili bütün STK'ları sürece dâhil ederek bir çalışma başlattık. İhtiyaç analizi kapsamında belirli başlıklar belirledik Suriyeli misafirlerimize yönelik olarak. "Eğitim" Millî Eğitim Bakanlığımızın koordinasyonunda, "sağlık" başlığı Sağlık Bakanlığımızın koordinasyonunda, "insani yardım" dediğimiz ilk aşama yardımlar AFAD kurumumuz ve Kızılayımızın koordinasyonunda, "ekonomi ve iş gücü" İŞKUR ve Çalışma Bakanlığımızın koordinasyonunda, "sosyal destek ve uyum" Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın, "yerel yönetimler ve altyapı hizmetleri" Kalkınma Bakanlığımızın, "medya ve kültür" Başbakanlığımıza bağlı Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğümüzün koordinasyonunda yürütülmektedir. Bu çalışma gruplarıyla hem kurumlarımızın hem de sahada çalışan sivil toplum kuruluşlarımızın koordinasyonu sağlanmış ve iletişimi güçlendirilmiştir. Tek bir elden koordineli bir şekilde çalışmalar başlatılmıştır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 6

Çalışma grupları beş aylık yoğun bir süreçte önümüzde üç yılı kapsayacak bir şekilde bir ihtiyaç analizi çalışması yürütmüş, her kurumumuz kendi ilgi alanına ve çalışma alanına giren çalışmalarla beraber ihtiyaç analizi çalışmamızı nihai hâle getirmiş bulunmaktadır. İhtiyaç analizi çalışmamız bizim Başmüşavirliğimizin koordinasyonunda Kalkınma Bakanlığıyla beraber yürüttüğümüz bir çalışmadır.

Demin de bahsettiğim başlıklar temel alınmak kaydıyla ihtiyaç listeleri hazırlanmış ve bu noktada proje demetleri de oluşturulmuştur. Her başlık altında belirli projeler, maliyetler çıkarılmış ve ülkemizin karşılaştığı olduğu bu insani krize ülkemizin verebileceği cevap ve ihtiyaçlar temel alınarak bir rapor hazırlanmıştır. Bu çalışmanın kendi özelinde farklı bir durumu da vardır, 3 milyar avroluk bu hibeye de aynı zamanda temel alacaktır bu çalışma. İhtiyaç analizi çalışmalarındaki öncelik alanlarımız 3 milyar avroluk bu hibeyi de esas teşkil edecektir.

Biraz Mali İmkân Fonu yani 3 milyarlık fondan bahsetmek gerekirse Kasım 2015 tarihinde Brüksel'de Sayın Başbakanımızın katılımında bir ortak eylem planı açıklandı. Bu, Suriye krizi kapsamında Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkilerinin aslında çerçevesini çizmiş bulunmakta. Bu noktada, Avrupa Birliğinin beyanatında IPA fonları dışında Avrupa Birliği Güven Fonu gibi sürecin çözümü için hızlı ve esnek bir şekilde yürütülecek birtakım süreçler ilan edilmiş durumda. Yine, Avrupa Birliği üye devletleri kendi aralarında Malta'da Suriye krizine yönelik olarak yaptıkları toplantıda da Türkiye'ye, sadece Türkiye'ye yönelik olarak 3 milyar avroluk fonun hibe edileceğine dair bir açıklamada bulundular. Bu toplantıyı takiben 24 Kasım 2015 tarihinde de Türkiye için "Mali İmkân Fonu" adı verilen bu fon ortaya çıkarılmış oldu. Bu fonun bir yönlendirme komitesi, Avrupa Birliği üye devletlerinden oluşan bir yönlendirme komitesi, Türkiye'nin de danışma statüsünde üye olduğu bir yapı kuruldu. Bu fonun nasıl yürütüleceğine dair Başmüşavirliğimizin yürüttüğü müzakereler neticesinde, 1 Türk takım lideri olmak kaydıyla -Kalkınma Bakanlığımızdan bir yetkili- 5 Türkiye tarafından, 5 de Avrupa Birliği Komisyonu tarafından toplam 11 kişilik bir teknik ekip oluşturuldu. Bu teknik ekip bu sürecin projelendirilmesi, önceliklendirilmesi ve ilgili bütün çalışmanın yürütülmesiyle ilgili ocak ayından beri çalışmaktadır ve nisan ayında da bu ihtiyaç analizi raporu deminki çalışmayı da temel alarak nihayete erdirilecektir.

Devam ettiğimizde, şubat ayının 17'sinde Mali İmkân Fonu'nun ilk yönlendirme komitesi toplantısı Brüksel'de gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda ihtiyaç analizlerine son hâlinin verilmesi ve insani yardım hususları konusunda kararlar alınmıştır.

Bir diğer araç olan Güven Fonu'na değinmek gerekirse Avrupa Birliği Komisyonu yine 15 Aralık tarihinde Suriye krizine hızlıca yanıt vermek amacıyla "Güven Fonu" adı altında bir fon oluşturmuş durumda. Güven Fonu, Suriye başta olmak üzere bu krizden etkilenen bölgedeki ülkeleri de hedef almak kaydıyla Lübnan, Ürdün, Türkiye, Irak ve Mısır'da, ev sahibi ülkeleri de desteklemek amacıyla bir fon yapısı oluşturdu. Bu kapsamda Suriye'nin komşusu ülkelerdeki mülteciler ve ev sahibi toplumların desteklenmesi amaçlanmakta. 2014 yılında başlayan fon beş yıllık planlanmış olup katılım öncesi IPA kapsamından farklı olarak bir fon yapısı kurulmuş durumda ve yine bu fon kapsamında sadece Türkiye'ye –diğer komşu ülkelere değil- ayrılmış bir 165 milyon euroluk fon da söz konusu. Bunun da önceliklendirme çalışmaları ve projelendirme çalışmaları koordinatörlüğümüzde devam etmekte.

AB üyesi ülkelerle ikili görüşmeler de yürütmekteyiz, bunların teşkilatları, kurum ve kuruluşlarıyla da aynı zamanda. Almanya'nın "GIZ" ve "SEQUA" dediğimiz kurumlarıyla, İngiltere'de Londra Konferansı kapsamında yoğun bir çalışma yürüttük. İsveç, Yunanistan, Macaristan, Avusturya, Litvanya, Lüksemburg büyükelçilikleri ve ilgili kamu kurum temsilcileriyle de temaslarımız devam etmektedir ve bu şekilde çalışmalarımızı AB üyesi ülkelerle de ikili şekilde devam ettiriyoruz. Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Delegasyonu bu fon yapılarında –demin bahsettiğim 2 fon yapısında da- doğrudan tarafımız olduğu için başkan düzeyinde ve uzman düzeyinde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 7

Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Delegasyonunda doğrudan çalışmalarımız devam etmekte. Uluslararası kuruluş ve STK'larla ilgili ikili görüşmelerimiz de bu noktada devam ediyor. Birleşmiş Milletlerin bütün teşkilatlarıyla çalışmalarımız eş zamanlı olarak yürütülmekte. Avrupa Birliği konulu birtakım uluslararası sivil toplum kuruluşlarıyla da çalışmalarımızı yürütüyoruz. Yansıda da gözüktüğü üzere GOAL, JICA, Kuveyt Fonu gibi diğer hükümetlerin ve devletlerin de aslında sivil toplum kuruluşları ve yardım kuruluşlarıyla da çalışmalarımızı yürütüyoruz. Burada sivil toplum kuruluşlarıyla uluslararası bağlamda niye ilişki yürüttüğümüz sorusuna şöyle bir cevap verebiliriz: Güven Fonu'nun özellikle tarafı uluslararası sivil toplum kuruluşları. Uluslararası sivil toplum kuruluşları proje başvurularını yapıyorlar ve devamında da ülkemizde proje yürütümünde söz sahibi oluyorlar.

Efendim, kısaca benim aktaracaklarım bunlar.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Sayın Başkan, en son birkaç cümleyle hızla toparlamak isterim.

Öncelikle ifade ettiğimiz gibi küresel bir krizle karşı karşıyayız ve bu küresel krizin de çözümünün ancak küresel aktörlerle birlikte ortak iş birliğiyle yürütülmesi gerekir diyoruz. Bunun için meselenin bütün yükünü Türkiye'ye hamledecek bir yaklaşımın sonuç alıcı olmayacağını ifade etmemiz lazım ve AB tarafıyla bu konuda sürekli biz Hükümet açısından bu çerçevede değerlendirmelerde bulunuyoruz.

İkinci olarak, Türkiye, tabii, burada kilit bir ülke, hem bölgesel komşuluğu itibarıyla hem gelen Suriyeli mültecilere ortaya koyduğu ve genişçe aktarmaya çalıştığımız uluslararası hukuk çerçevesindeki tutumu itibarıyla önemli bir ülke ve bu krizin de aşılmasında hep şunu ifade ediyoruz: Türkiye'ye ne olursa dünyaya bir fazlası olur. Bu süreci Türkiye doğru götürebilir, kapasitesi güçlendirilir ve Türkiye'nin bu meseleye cevabı artırılabilirse Türkiye'nin iyi olması dünyanın bir adım daha iyi olması anlamına gelecektir.

Nitekim 2011'de başlayan bu kriz –mültecilik yönüyle söylüyorum- 2015'in başına kadar yaklaşık 4 yıl boyunca küresel bir hâle dönüşmedi çünkü Türkiye gelen kitleyi elinden geldiğince imkânları ölçüsünde karşılamaya ve onlara insanlık onuruna yakışır bir yaklaşım içerisinde elinden geleni yapmaya çalıştı. Ancak, tabii, süreç giderek ağırlaşır kriz büyüyünce bu cevabın yeterli olmayacağı ortadaydı, aşikârdı. 2015 yılından itibaren de yoğun bir Avrupa'ya düzensiz göç süreci başladı. Bu nedenle Türkiye'nin buradaki kritik rolü son derece önemli. Nitekim AB tarafı da bu rolün farkında ki Türkiye üzerinden bir iş birliğini geliştirmeye çalışıyor.

Burada da biraz önce ifade ettiğimiz gibi bu 3 milyarlık mali fonla ilgili sürecin son derece hızlı olması, bütün aşamalarında Türkiye'yle yakın bir iş birliği ve ortaklık anlayışı içerisinde yürütülmesini her fırsatta dile getiriyoruz. Nitekim sunumumuzda da ifade edildiği gibi bir teknik heyet oluşturuldu. Burada AB tek taraflı bir teknik heyet oluşturup, gelip "Türkiye'de nerelere bu fon aktarılmalı, hangi alanlarda ihtiyaç var?" şeklinde bir yaklaşım yerine "Bu meseleyi Türkiye'yle birlikte belirlememiz gerekir." yaklaşımı biraz da müzakerelerle oluştu ve sonuçta ortak bir teknik heyet kuruldu. Şu anda bizim, Türkiye tarafının hazırlamış olduğu "ihtiyaç analizi" dediğimiz liste çok daha büyük yani kabaca söyleyeyim, 3 milyarın en az 3-5 katı daha büyüklükte bir bütçeyi, fonu gerektiren bir ihtiyaç listesi şu anda elimizde, bunu da AB tarafıyla paylaşıyoruz. Dolayısıyla, burada Türkiye'deki Suriyelilere yapılacak hizmetlerin, çalışmaların projelendirilmesi ve uygulanması konusunda ortak çalışmalar yürütülmesi ve sürecin de hızlandırılmasının özellikle altını çiziyoruz.

Sürekli Batılı zihnin gerisinde "Ne zaman bu akışlar duracak?" gibi bir şey var. Yani muhtemelen Parlamento görüşmelerinde, Brüksel'de, Cenevre'de görüşmelerinizde de sürekli bu soru geliyordur çünkü başta da ifade ettiğim gibi bu krizin çözülmesinden daha çok "Bu krizin Avrupa'ya yansımamasını nasıl sağlayabiliriz?" gibi bir yaklaşımı da zaman zaman görebiliyorsunuz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 8

Bu noktada açıkçası biz biraz daha realist davranıyoruz. Savaş bitmeden bu kriz tümüyle çözülemez. Savaş bitmeden belki de ara çözümler -güvenli bölge oluşturulması gibi- dış göçü hiç olmazsa iç göçle içeride karşılayabilecek birtakım ara formüller ortaya konmadan bu kriz çözülemez ve Avrupa Birliği de sadece fon aktararak değil, aynı zamanda uluslararası hukuk çerçevesinde de üzerine düşeni yapmadan bu kriz çözülemez diyoruz. Türkiye üzerinden oluşturulacak bu mali katkının, Suriyelilere yapılacak bu mali katkının meselenin sadece bir boyutu olduğunu ifade ediyoruz ve bu yaklaşımı da her ortamda dile getiriyoruz.

Çok teşekkür ediyorum.

Kısa, konsantre bir sunum yapmaya çalıştık.

BAŞKAN – Sayın Murtaza Yetiş Bey’e ve Çağatay Bey’e değerli sunumlarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi söz almak isteyen, soru sormak isteyen değerli milletvekili üyelerimize ben sırasıyla söz vereceğim.

Öncelikle Sayın Ahmet Berat Çonkar.

Buyurun Sayın Çonkar.

AHMET BERAT ÇONKAR (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Başbakanlığımızın değerli yetkililerine de sunumları için çok teşekkür ediyorum.

Benim sormak istediğim kamuoyunda da çok karşılaştığımız bir soru. Bu Avrupa Birliğiyle üzerinde uzlaşılan 3 milyar euroluk hibe bir defalık mı olacak ve ne kadar zaman içerisinde kullanılacak? Bunun bir ölçüsü var mı?

İkinci sorum da... 2015 yılından itibaren çok yoğun bir düzensiz göç durumuyla karşı karşıya olduğumuzu ifade ettiniz. Bunun arka planındaki sosyoekonomik nedenleri, bir anlamda sosyolojik boyutunu analiz etme imkânı var mıdır? Yani Avrupalı muhataplarımız bizi bu konuda da sorguluyorlar, “Ne oldu da birdenbire böyle bir akım başladı? Siz mi teşvik ettiniz?” gibi böyle polemik tarzı sorularla da karşılaşılıyor. Bu noktada görüşlerinizi paylaşırsanız memnun olurum.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Bu 3 milyarlık fon bir defaya mahsus değil. Bizim de AB tarafına sunduğumuz -biraz önce bahsettiğim- o geniş büyük resimde zaten ihtiyacın çok daha büyük boyutlarda olduğunu ifade ettik ve şu anda 3 milyarlık fonla ilgili de bunun birinci aşama mali destek olarak değerlendirilmesi gerektiğini söyledik. AB-Türkiye Ortak Eylem Planı’nda da satır aralarında benzeri ifadeler geçiyor zaten yani sürecin dinamik olduğu ve gelişmelere göre tekrar değerlendirileceği şeklinde birtakım daha yuvarlak cümlelerle tanımlanıyor ama 3 milyarla ilgili net olan bir şey var, bu 3 milyar 2016-2017 için, iki yıllık süreyle.

Diğer konu da açıkçası demin de ifade ettiğim gibi sonuçta savaş devam ediyor. Bardak doldu doldu, “Bugüne kadar taşmadı. Niye bundan sonra taşıtı?” Zaten bardak doluyordu. Yani zaten kriz devam ediyor, mülteci akınını oluşturan savaş devam ediyor, hatta Suriye’nin demografik yapısını özellikle bir politik enstrüman olarak kullanan bir yaklaşım söz konusu. Oradaki gerek etnik gerek mezhebi birtakım demografik dönüşümü sağlamaya dönük adımlar da atıldığını görüyoruz, hatta bunun üzerinden yani Türkiye’ye dönük bir mülteci akınını oluşturarak Türkiye’yi politik anlamda zora sokmaya dönük bir yaklaşım olduğunu da son derece çirkin bir yaklaşım olduğunu da görebiliyoruz. Dolayısıyla, bu bir savaş enstrümanı yani burada sosyolojik bir duruştan veya özellikten ziyade bunun bir savaş enstrümanı anlamında kullanıldığını görmemiz gerekiyor ve bunun için 2011’de başlayan bir şeye “Efendim, dört yıl boyunca bu bardak taşmadı da şimdi niye taşıtı?” diye bir soru ya bardağın dolduğunu göremediğiniz, dolmaya devam ettiğini göremediğiniz anlamına geliyor ya da bu meseleyle ilgili Türkiye’nin gücünü, kapasitesini, onun da bir sınırının olduğunu göremediğiniz anlamına geliyor.

BAŞKAN – Sayın Nurettin Demir, buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 9

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlar, basının değerli üyeleri, Başbakanlığın bürokratları; Murtaza Bey daha önce Sağlık Komisyonunda birlikte çalıştığımız değerli bir milletvekili arkadaşımız, gerçekten bu sorunun başına verilmesi isabetli olmuş, kendisini tebrik ediyorum bu arada.

Şimdi, değerli arkadaşlar, siyasi boyutunu fazla tartışmayacağım yani böyle bir kriz yaratıldı, küresel bir krizdir, doğru tanım. Bunda, bu bataklığın yaratılmasında bizim de kabahatlerimiz var, öncelikle bunun altını bir çizmekte yarar var ama şu anda bataklığın içindeyiz yani debeleniyoruz. Bizim orada derler ki: “Camızı nerede kaybettin? Camızı göremiyorum.”, “Camız bataklıkta kayboldu.” Onun gibi kaybetmemek için el birliğiyle iktidarıyla muhalefetiyle bu işin içinden kurtulmak gerekiyor ve gördüğümüz kadarıyla, Murtaza Bey’in de söylediği gibi birçok ülke kendisini bu bataklıktan korumak için büyük politikalar yaratmaya çalışıyorlar, çaba içindeler. Biz nasıl bunu en hafif bir şekilde atlatabiliriz? İkincisi, misafir ettiğimiz bu bizim komşularımız Suriyelileri onları nasıl daha insana yakıştır, insancıl bir şekilde ağırlarız, onların eğitim ve sağlık hizmetlerini ve yaşamlarını sürdürecektir bir politika geliştirebiliriz, bu tabii ki çok önemli. Yani siyasetçinin bu konuda çok daha etkin olması gerekiyor, Komisyonumuz ve Hükûmetin bu konuda daha etkin bir planlama ya da bir politika geliştirmesi gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, ben aynı zamanda Cumhuriyet Halk Partisi Mülteci Komisyonu üyesiyim. Zaman zaman bölgemizde, ülkemizde, çeşitli yerlerde mülteci olaylarını orada izlemeye gidiyoruz. İzmir Basmane’ye gittiğimizde şöyle bir tabloyla karşılaşmıştım: Orada güvenlik sorunları var, “İşte, biz bununla ilgilenmiyoruz, İçişleri Bakanlığı ilgileniyor.” Valiliğe gidiyoruz, sağlık sorunları var, “Efendim, AFAD ilgileniyor, Bornova’da yeri.” Bornova’ya gidiyorsunuz, Bornova’ya gittiğinizde “Yardım kısmı nasıl oluyor?” dediğinizde “Efendim, bu kısmıyla biz ilgilenmiyoruz. Bununla Hatay’da bilmem kim ilgileniyor.” filan. Düşünün, ben milletvekili olarak yorulmuşum yani o kadar çok dağınık ki, biraz önce de zaten sunumda da ortaya koydular.

Değerli arkadaşlar, özellikle iktidar partisinin milletvekillerine söylüyoruz. Yani Türkiye çok büyük, ciddi bir sorunla karşı karşıya, 3 milyon civarında bir göçmen var, o göçmenler bizim misafirimiz ve bu misafirlere en iyi şekilde nasıl hizmet etmemiz gerekiyor, onların haklarını insani açıdan, hukuksal, uluslararası hukuk açısından nasıl korumalıyız?

Bunun için benim sorum şu: Tabii ki belki sizi direkt olarak ilgilendirmiyor, Komisyon üyelerini, Komisyon Başkanını ilgilendiriyor ama sormak durumundayım. Bu sorunu aşmak için daha komplike, daha kompakt bir örgütlenmeye gitmek gerekiyor arkadaşlar. Bugün -Avrupa’ya gittiğiniz zaman- Belçika’ya gittiğinizde Belçika’da 9 tane federal hükûmet var ve birçoğunda göç ve uyum bakanlığı var, Belçika’da.

Şimdi, bu kadar Türkiye şu anda İkinci Dünya Harbi’nden sonraki en büyük mülteci ve göçü karşılayan, 50 milyonun en azından bir 5 milyonuyla karşı karşıya olan bir ülke. Yani bununla ilgili, Hükûmetin ciddi bir adım atmadığını görüyoruz, bir koordinasyonla, çeşitli birimlerdeki çalışmalarla. Mesela Muğla Valiliğine soruyoruz: Vilayette göç işleri daire başkanı gibi bir arkadaşımız orada o işleri koordine etmeye çalışıyor. Ben şunu demek istiyorum: Yani göç ve uyum bakanlığı Türkiye’nin artık kabul etmesi gereken... Daha verimli, daha üretken, daha sorunları çözen bir noktaya gitmesi gerekir. Tabii, bunun birinci sorumluluğu, birinci üzerine alması gereken de iktidar partisidir. Böyle bir düşünce var mı? Çünkü bunun en çok sıkıntısını çeken önce mültecilerdir, göçmenlerdir, daha sonra da bizim halkımızdır. Biz bu işin daha çok siyasetini yapan bir grubuz ama asıl... Yani hani atlar tepinir de taylar perişan olur ya onun gibi bir durumda yani gittiğimiz, gördüğümüz, gezdiğimiz yerlerdeki tablo

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 10

budur arkadaşlar. Çünkü yoğun bir şekilde biz bunları sahada görüyoruz. Bunu mutlaka çözmek gerekiyor.

Bir de tabii bugün ne yapacağız? İşte 3 milyar... Ben rahmetli Sıtkı Koçman'ı burada saygıyla anmak istiyorum, Muğla üniversitesine çok büyük katkıları olmuştu. Madenciydi, Cumhuriyet Dönemi'nin önemli madencilerinden. Bizim köyümüze gelirdi, köyde bayramda herkes de çoluk çocuk koşuştururduk, herkese bahşiş verirdi. Bana biraz daha fazla verirdi okuyorum diye, ayrı verirdi, böyle 2,5 lira verirdi. Yani şimdi Avrupa Birliği'nin yaptığı işte bu. Yani 3 milyar lira verdi, ha bire onu konuşuyoruz. Cumhurbaşkanı bir anayasa şeyini attı ortaya, herkes bunu konuşuyor. Ya, bunlardan kurtulmak lazım arkadaşlar.

Dolayısıyla bizim bu göçmenlerin, yani 3 milyon insanın 1,5 milyonu Türkiye'de kaldı, bunu kabul etmek lazım arkadaşlar. Barışı bugün getirseniz 1,5 milyonu kaldı. Neden? Çünkü orada kapalı bir yaşam ortamı var. Buradaki daha özgürlükçü -gerçi o ayrıca tartışılır ama- bir ortam şeyleri, insanlar gitmek istemeyecektir. Yani bizim Almanya'ya giden veyahut Avrupa'ya giden soydaşlarımız gibi birçoğu gitmeyecektir. Peki, ne yapmak lazım? Şimdiden planlama yapmak lazım. Bize Avrupa Birliği "Sen tampon bölge ol kardeşim, bunları gönderme, gönderdiklerini de geri al. Burada da sen bir göçmen kampı ol." diyor ama biz fazla sesimizi de çıkarmıyoruz. Peki, tamam, bunda bir politika geliştiremediğimize göre o zaman bunun karşılığını istemek lazım, yatırım yapmak lazım, fabrikalar yapmak lazım; okullar, hastaneler yapmak lazım ve bunun için de Avrupa Birliği'ni zorlamak gerekiyor arkadaşlar çünkü bataklığın içindeyiz, kurtulmamız gerekiyor, çıkmamız gerekiyor. İşin gerçeği bu. Ama iktidar partisini görüyoruz ki deve kuşu gibi kafasını sokmuş, sorunları çok fazla irdelemeyen, geç fark eden bir tablo içerisinde Sayın Başkan. Onun için, bu hepimizin sorunu, beni de rahatsız ediyor, sivrisinek bir sizi değil ki beni de rahatsız ediyor. Benim geleceğimi de şey yapıyor. Elbirliğiyle gelin, bunu çözelim. Bu, Türkiye'nin sorunu. Küresel bir kriz var, küresel krizin içinde Türkiye var, Türkiye'nin içinde hep beraber yaşıyoruz. Gelin, elbirliğiyle bunu çözelim. Daha ciddi politikalar oluşturalım, Avrupa Birliği'nin bize verdiği yol haritalarıyla biz uğraşıyoruz böyle.

O nedenle ben çok da fazla uzatmak istemiyorum ama çok önemli bir sorunumuz arkadaşlar, çok önemi bir sorun bu.

Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN – Evet, Hocam, "Sayın Başkan..." diyerek sataşma kabul edelim mi yoksa devam edelim mi?

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Yok, yani siz bilirsiniz, görüşlerimi iletiyorum. Ama göç bakanlığı konusunda bir çalışma var mı, net sorum bu.

BAŞKAN – Bir toparlama yapalım, en sonunda biz de ufak bir ilave yaparız.

Murtaza Bey, sizin ilave edeceğiniz bir şey var mı göç bakanlığıyla ilgili?

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Yani bir soru geldi Sayın Başkan, o soruya cevap vereyim, değil mi Hocam? En azından "Göç bakanlığı çalışması var mı?" diye bir sorudan girmiş olalım bari buraya.

Şimdi, Nurettin Hocama çok teşekkür ediyorum. Bir defa, bu meselenin bir politik yönü var, dediğiniz gibi, bir de insani kriz yönü var. Uzun süre aslında Türkiye'de iş politik bir konu olarak çok konuşuldu ve bazı siyasi partilerin meseleyi bu bahsettiğiniz ayırım çerçevesinde görmemesi de aslında ayrı bir talihsizlikti ama şimdi ben de bu konuyla ilgilenen biri olarak memnuniyetle görüyorum ki hemen hemen bütün partilerimiz bu insani kriz yönünü çok daha net görür noktaya gelmiştir ve siz de konuşmanızda "Suriyeli misafirlerimiz var." dediniz mesela, "misafir" kavramını kullanıyorsunuz özellikle. Bu son derece önemli. Burada gerçekten bu insanların hangi sebeple olursa olsun, bahsettiğiniz gibi bu ortamın, bu kaotik savaş ortamının oluşmasında kimin ne katkısı olursa olsun bunlar bir yana ama ülkemize

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 11

gelmiş bu insanlara sahip çıkmamız ve insanlık onuruna yakışır şekilde onlara davranmamız ayrı bir konudur ve yapılması gerekiyor.

Şimdi, bu konuda, tabii, göçün genel doğası içerisinde de baktığımızda 3 ana çeşidi var. Bunların biri zorunlu göç, işte şu an yaşadığımız konu. Bir diğeri gönüllü göç. Şu anda ülkemize sadece, aslında, Suriye'den gelmiyor insanlar, farklı ülkelerden de geliyor. Bunlar savaştan kaçmıyor ama dediğiniz gibi, Türkiye'deki demokratik ortam, özgürlük ortamı, ekonomik durum vesaire gibi birtakım farklı sebeplerle yaşadığı ülkeye göre daha cazip görüyor ve Türkiye'ye geliyor. Bir üçüncü göç biçimi de aslında aranan göçtür, istenilen göçtür. İşte şu an Batı'nın daha çok uyguladığı, bu beyin göçü kapsamında belki de Türkiye'nin büyük ülke olma sürecinde özellikle yakalanması gereken başlıklardan biri.

Şimdi, bunlarla ilgili, tabii, hem Anadolu'nun tarihi boyunca göç merkezi olması ve şöyle bir rakam da verebilirim: Cumhuriyetin kuruluşundan son bu Suriye krizine kadar ülkemize gelen toplam mülteci veya göçmen, sığınmacı sayısı yaklaşık 2,5 milyon civarında. Sadece son Suriye kriziyle 3 milyona yakın şu anda Suriyeli sığınmacı ülkemizde. Dolayısıyla bütün cumhuriyet tarihi bir yana, bu son beş yıllık kriz ve mülteci yükü bir yana. Bu kapsamda, dediğiniz gibi, tabii çok daha köklü, kalıcı cevaplar verilmesi gerekebilir. Bununla ilgili de şu anda, Başbakan Yardımcımız Yalçın Akdoğan başkanlığında bir çalışma yürütülüyor, bir strateji belgesi oluşturuluyor ve bu kapsamda hem göç politikası hem göçle ilgili idari bir ihtiyacın olup olmadığı, varsa bunun nasıl oluşturulabileceğine ilişkin de bu çalışma kapsamında bu konular da şu anda değerlendiriliyor.

Ama bu arada Türkiye boş mu duruyor? Hayır, boş durmuyor, hatta çok daha farklı bir şey söyleyeyim size Nurettin Hocam: Kesinlikle Türkiye Avrupa Birliğinin eline verdiği reçetelerle falan hareket etmiyor. Bizden ısrarla... Bu konuyla ilgili ne yapılması gerekiyor, nasıl yapılması gerekiyor konusunu bize soruyorlar, bu konuyla ilgili bizden bir çözüm yolu bulma konusunda ciddi bir çaba içerisindedir ve biz de onlara, işte en son, demin bahsettiğimiz, bu bir ihtiyaç analizi çerçevesinde, hangi alanda, hangi bölgede ne tür projelerin uygulanması gerektiğine ilişkin çok daha geniş kapsamlı bir çalışma da şu anda sunmuş durumdayız. Dolayısıyla burada Türkiye beş yıldır eğer birçok ülkede zenofobik yaklaşımlar, protestolar, olaylar, ırkçı yaklaşımlar yaşanmasına rağmen Türkiye'de yaşanmıyorsa bu böyle kendiliğinden olmuyor aslında. Bir taraftan bizim toplumumuzun elbette ki mayası çok önemli ama bir taraftan da yine de mevcut idari kapasitesiyle de mevcut ekonomi kapasitesiyle de bu süreci yönetmeye çalışan, yönetilebilir durumda götürmeye çalışan bir süreç de olduğundandır. Dolayısıyla burada Türkiye'nin bu krize verdiği cevabı devletiyle milletle birlikte ortaya koyduğu bir cevap olarak görmek gerekiyor ama üzerine yeni bir yapı oluşturulmalı mı? Bununla ilgili de bahsettiğim kapsamda şu anda bir çalışma yapılıyor.

BAŞKAN – Evet, teşekkürler.

Sayın Arzu Erdem, buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle Murtaza Bey ve Çağatay Bey'e çok teşekkür ederim sunumlarından dolayı.

Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak mazlumun yanında olmayı ilke edinmiş bir partiyiz ve Suriye'den gelen sığınmacılarla ilgili de maddi manevi yapılması gerekenlere de desteğiz. Ancak "misafir" kavramının çok doğru bir kavram olmadığını, şu manada belirtmek isterim öncelikle: "Misafir" dediğimizde, tanım olarak da misafirin geri dönüşü vardır ama bu gelen sığınmacıların, mültecilerin geri dönmeyeceğini hepimiz biliyoruz. Burada, "misafir" kavramını kullanmak belki misafir gibi ağırlama noktasında olabilir. Evet, biz en iyisini yapalım ama o kavrama çok takılmamak gerektiğini düşünüyorum. Biz mülteci ya da sığınmacı olarak görüp ona göre vazifelerimizi yerine getireceğiz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 12

Şimdi, tampon bölge olarak Türkiye tanımlanıyor özellikle Avrupa tarafından. Tampon dediğimizde, hepimiz biliriz ki önceden hasarları önleyen yani arabada baktığımız zaman mesela tampona, motora geçecek olan arızayı önleyen kısımdır aslında. Yani Türkiye'nin tampon bölge olarak tanımlanması da yine aynı şekilde, en büyük hasarları Türkiye alsın, Avrupa'ya bir şey olmasın zihniyetiyle maalesef düşünüyor. Bunu biz gelen Avrupa Birliği heyetinde de gördük. Orada özellikle kendilerinin bugün bu konuyla çok ilgilendiğini... Ben o gün de aynısını söyledim, dedim ki: "Bugün evet, ilginizi cezbediyor belki Türkiye'nin misafirperverliği ama buna çok daha önce müdahil olmanız gerekiyordu. Sizin de aşkınız bize karşı çok da böyle sevgiden ötürü değil, kendinizi korumak adına ki bunu da sınır kapılarının kapatılmasından dolayı da biliyoruz." Burada ciddi bir tehlike var.

Avrupa Birliğinden gelecek olan 3 milyar euroyla alakalı, 2016-2017 yılı dediniz. Bu, iki yıllık süre için mi yani 2016'da 3 milyar, 2017'de 3 milyar euro mudur, onu bir netleştirebilirsek eğer. Bir de sonrası için de "olabilir" kavramı da çok doğru bir kavram değil, onun da netleştirilmesi gerekiyor.

İşin sosyolojik boyutuna baktığımız zaman da gelen 3 milyona yakın Suriyeli sığınmacının yüzde 70 oranında 40 yaş altındaki insanlardan oluştuğunu aşağı yukarı biliyoruz. Çocuk ve eğitim çağındaki olanların belli bir sayısı var mıdır? Çok önemli çünkü okullarda yaptığımız araştırmalarda, yaptığımız ziyaretlerde şunu gördük: 1'inci sınıfa giden 13-14 yaşında, Türkçe bilmeyen çocuklar var. Bunlar eğitime nasıl entegre olacaklar, bunların topluma kazanımları nasıl yapılacak? Bir sosyolojik sorun daha var: 5-6 yaş civarında olan çocuklar, onların da sayısını aslında bilmiyoruz, bence bunun da tanımlanması gerekiyor. Bu çocuklar saçlarını taramayı bilmiyor, kişisel ihtiyaçlarını gidermeyi bilmiyorlar. İstanbul'da bazı okullar bunu gönül seferberliği niteliğinde yaptılar, işte çadırlarda bu çocukların eğitimlerini vermeye çalıştılar ama zor bir ortamdan da geldikleri için yemeklerini bile tabaklarda alıp saklayarak yemeye çalışsan, elleriyle yemeye çalışsan çocuklar bunlar. Esas önemli olan, bunların tamamından çıkaracağımız şu: Meselemiz bugün, 2016 değil, 2017 değil, aslında on sene sonrası. Bununla ilgili önlemler nasıl alınıyor? Bu konuyla ilgili hepimizi, bizi, çocuklarımızı, torunlarımızı bekleyen ciddi bir tehdit var. Bununla ilgili, gelen mültecilerle ilgili izlenecek olan politika nedir?

8 milyar dolar harcama yapıldı Türkiye bütçesinden ancak dün Bakan Hanım buna 10 milyar dolar dedi. Şimdi 10 milyar dolar civarında bir harcama yapıldı. Bu harcamaların çok sağlıklı yapılmadığını şu manada görüyoruz. Yapılmıştır mutlaka ama sonuç görmek istiyoruz. Özellikle, ben İstanbul Milletvekiliyim, İstanbul'da bazı bölgelerde fuhuş bataklığına saplanmış Suriyeli kadın sayısı çok fazla. 3 bin ila 5 bin lira arasında satılan kız çocukları da çok fazla, ikinci eş olarak. Yani aile mefhumumuz da maalesef tehdit altında şu an. Bununla ilgili tetkiklerin önce çok iyi analizinin yapılması gerekiyor. Yani bu gelen sığınmacılar kim, hangi yaş grubunda, mutlaka yapılmıştır. Her birine yönelik neler yapılmalı ve uzun vadeli projeksiyon yapılması gerekiyor. Avrupa Birliğiyle pazarlık yapılırken de sadece parasal bir pazarlık değil, manevi boyutta uzun sürede destek noktasında pazarlık yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Ben de teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, burada birkaç ayrı başlık var. Birincisi: Bu "tampon" dediğiniz şeyi onlar güvenli üçüncü ülke olarak değerlendiriyor veya kavramsal karşılığı o. Türkiye bu konuda çok net olarak güvenli üçüncü ülke tanımını kabul etmiyor. Bunu biz hem Hükümet olarak ifade ediyoruz hem de yani sizler de ifade ettiğiniz gibi, bulunduğunuz zeminlerde söylüyorsunuz zaten. Burada, işte, başta bahsettiğimiz, Avrupa Birliğinin bir kısım ülkelerinin kafasındaki, sorunu çözmek değil, sorunu kendisinden uzak tutmaya dönük o yaklaşımın bir yansıması bu ama burada meselenin Türkiye'yle

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 13

birlikte, Türkiye'yi de içine alacak şekilde Avrupa Birliğinin ya da Avrupa coğrafyasının diyelim, tamamının beraber hareket etmesiyle çözülebileceğini düşünüyoruz. Yani, Türkiye tek başına bunu çözemez, AB Türkiye'siz bu meselenin üstesinden mümkün değil gelemez. Fakat, burada sorunu bir tarafa havale etmek gibi bir yaklaşımın da çözüm olmayacağını da görmek gerekiyor. Bu nedenle, biz genel bir yaklaşım olarak da "güvenli üçüncü ülke" tanımını, yaklaşımını, Türkiye'nin bu yaklaşım içerisinde tanımlanmasını kabul etmiyoruz.

Bir diğer konu, tabii, göç alanıyla ilgili birçok kavram var. Bu, misafir kavramı sosyolojik bir kavram. Bunu hukuki bir kavram olarak kullanmıyoruz zaten. Hukuken, dediğiniz gibi "mülteci" diyebilirsiniz, "geçici koruma altında" diyebilirsiniz, farklı şeyler söylenebilir burada ama misafir kavramını biz yakın tarihî, coğrafi komşuluk ilişkilerimiz ve ortak değerlerimiz bağlamında kullanıyoruz. Bu nedenle, kavramları doğru yerde kullandığımız sürece misafir kavramının da çok anlamlı, çok önemli olduğunu ve hatta bugüne kadar, şu beş yıllık süreçte son derece motive edici bir kavram olduğunu düşünüyorum ben. Biz insanımıza "Suriyeli mülteciler" dediğimizde mi daha sıcak bakar, daha sıcak yaklaşır "Suriyeli misafirler" dediğimizde mi daha sıcak yaklaşır diye baktık meseleye ve bu yaklaşımla... Ama bütün hukuki metinlerimize baktığımızda, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na baktığımızda, bir tane "misafir" kelimesi göremezsiniz. Çünkü, orada hukuki bir metin olduğu için "geçici koruma altındaki Suriyeliler" olarak geçer ve bütün resmî evraklarda da böyle geçer. Dolayısıyla, burada ben her ikisinin de yerinde kullanılmak kaydıyla doğru ve yararlı olduğu kanaatindeyim.

Bu 3 milyar, iki yıllık, her yıl için değil.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Toplam mı?

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Toplam, evet, iki yıllık.

Tabii, şunu ifade edelim: Dediğiniz doğru. Netice itibarıyla, bu insanlar ülkemizde. Biz bir şekilde, bugüne kadar ekmeğimizden paylaştık, soframızdan paylaştık ve hangi siyasi görüşte olursa olsun, hakikaten toplumun hemen hemen her kesimi bu meselede önemli bir misyon yüklendi.

Bizim de yaptığımız bazı anket çalışmaları var. Türkiye insanının dörtte 3'ünün bir şekilde bir Suriyeliye yardım ettiğini biliyoruz; resmî veriye dayalı bir cümle bu. Bu nedenle, bundan iftiharla bahsedebiliriz ve bu noktada AB'den gelecek fona bağlı olarak bu süreci götürmeyeceğimizi de ifade etmemiz gerekiyor, bugüne kadar olduğu gibi. Ama hiç kimse de ortak külfet ve ortak sorumluluk paylaşımından da kaçmamalıdır. Bu, netice itibarıyla, hepimizin, bütün insanlığın sorunudur diyoruz.

Onun için, burada kendi ulusal kaynaklarımızı elimizden geldiğince kamu ve sivil toplum olarak kullandığımız ve kullanacağımız gibi, bir taraftan da gerek AB fonları gerekse AB dışındaki ülkelerden de, İslam ülkelerinden, değişik ülkelerden, farklı ülkelerden de fon akması, gelmesi konusunda da birtakım temaslarımız söz konusu. Hep söylediğimiz şey, bu mesele insanlığın ortak meselesidir ve herkesin de üzerine düşeni yapması gerekir diyoruz.

Veriler konusunda, Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüz bu meseleyi yürütüyor. Tabii, AB Uyum Komisyonunda konuştuğumuz için, daha çok AB'ye ilişkin boyutunu bugün gündeme getirdik ama eğer arzu edilirse ayrı bir toplantıda içe dönük de yapılan çalışmalar daha geniş konuşulabilir. Şu an zaten kamuoyunda paylaşılan, en son geçen hafta cuma itibarıyla 2 milyon 688 bin rakamı, bizim biyometrik kayıtları altına aldığımız Suriyeli sayısı. Sahada bulunan, alanda bulunan, altında ya da üstündedir, ayrı bir konu ama bunlar bizim zaten resmî rakamlarımız. Ve bu rakamlar içerisinde -şu anda elimde bulunan veriler- okul çağında toplam 817 bin çocuk var. 5-9 yaş arasında 377 bin çocuğumuz var. Şu anda takriben 315 bin çocuğumuz da eğitim almış durumda.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – 5-9 yaş mı dediniz Başkanım?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 14

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – 5-9 yaş Hocam.

NURETTİN DEMİR (Muğla) – O zaman 18 yaşına kadar 1 milyona yakın.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Toplam 717 bin okul çağı çocuk var ve 5-9 yaş arasında 377 bin yani yüzde 14 aşağı yukarı, 10-14 yaş arasında 282 bin çocuğumuz var. Bunun tamamını ayrıca bir güncel veri olarak Komisyon Başkanımıza verebilirim.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Evet, rica ediyorum.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Tabii.

Yani, şunu demek istiyorum: Aşağı yukarı hangi ilde, ne kadar Suriyeli var; bunların yaş grupları, yaş dağılımı, cinsiyet dağılımı, bir kısmının mesleki bilgileri, bunlar elimizde var. Ve buna ilişkin zaten yaptığımız o ihtiyaç analizlerini oluştururken de bu verileri esas aldık. Örneğin, Şanlıurfa’da ne kadar Suriyeli nüfusu var –Başkanlığa biraz torpil yapalım, Şanlıurfalı olunca- ve bulunan Suriyeliye göre okul çağında kaç Suriyeli çocuk var, bunların ne kadarı şu anda okullaştırılmış, geri kalanının ne kadarının okullaştırılması için kaç dersliğe ihtiyacımız var, bunu biliyoruz şu anda ve planlama buna göre yapılmış durumda ya da bu ildeki toplam Suriyeli nüfusa göre, gelen yeni yüke göre birinci basamak sağlık hizmeti anlamında aile sağlığı merkezleri, ikinci basamak, efendim, yatak kapasitesi itibarıyla ihtiyaçlar nedir, bunlar bu verilere göre şu anda yapılıyor.

Bu çok büyük bir resim. Bu resmin içerisinde her şeyi bulabilirsiniz. Çünkü, kriz devam ediyor, süreç çok dinamik gidiyor. Biliyorsunuz, daha bir ay önce Türkmen bölgesine yapılan bombardımanla biz binlerce insanı ülkemize aldık, 10 bine yakın Türkmen kardeşimizi aldık, misafirimizi aldık ama beş yıldan beri ülkemizde yaşayan Suriyeliler de var. Yani, bir tarafta, daha dün yeni aldığınız Suriyeli var kendi ülkenizde, bir taraftan, beş yıldır burada olan, eğitim hizmetini, sağlık hizmetini, bahsettiğiniz gibi uyumla ilgili çalışmalarını, dil eğitimini, mesleki eğitimini vermeniz gereken bir kitle de var. Onun için, Türkiye bu krizin her aşamasını birlikte yaşıyor, bir arada yaşıyor ve bu fotoğraf da son derece iyi koşullarda... Örneğin ya konaklama tesislerinde, kamplarda, konteyner kentlerde BM’nin kalitesinden çok daha yüksek standartlarda kalan ya da şehirlerde bir şekilde girişimcilik eğitimi almış, dil öğrenmiş ve kendi işini kurmuş Suriyeli bulabileceğimiz gibi, bir taraftan, dediğiniz gibi, henüz yeterince hizmet alamamış insanlar da bulabiliriz. İşte, hepimizin çabası, onların tamamına ulaşabilmek bir an önce.

BAŞKAN - Sayın Kadir Koçdemir, buyurun.

KADİR KOÇDEMİR (Bursa) – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle, özgürlükle ilgili, Nurettin Bey’in... Sürçülisan gibi söylendi ama onu şöyle düzeltebiliriz...

NURETTİN DEMİR (Muğla) – Ona girmeyelim istersen.

KADİR KOÇDEMİR (Bursa) – Yani yok, sadece bir latife olsun diye söylüyorum. Son zamanlarda Türkiye, Şam ile Moskova arasında sadece coğrafi değil, demokratik gelişmişlik olarak da ortada bir yerde duruyor.

Şimdi, efendim, bu anlaşmayı aktardınız. Hakikaten, Türkiye, hem sivil toplumu hem insanı hem de bürokrasisi olarak bu tür krizlerde iyi imtihan vermiştir, emsal başka bir yerde olacağından daha iyi davranmıştır diyebiliriz. Ancak “Göç yolda düzülür.” diye bir söz var Yörüklerde. Bu göç de biraz yolda düzülüdür. Mesela, ben sizden istirham ediyorum, ayrıca da bana gönderin; bu giren vatandaşlarımızdan kimlik ya da kaydını sınırda yaptığımızın oranı ne kadar? Kaç kişiye yaptık? Kaç kişi bir iki sene sonra içeride, yerleştiği bir yerde bizim devletimizin kaydına girdi? Çünkü, ben 2013’te Kilis, Antep tarafına gittim. Gelen gidenin o zaman -tabii, üç yıla yakın bir zaman oluyor- doğru dürüst bir kaydı yoktu ve insanlar karşı tarafta evinin bahçesindeki salatalık, domatesi ikinci vakti gidip, oradan toplayıp beri de gelebiliyordu. Sınır kapımız kapalıydı ama Antep-Kilis arasında yolun kenarına

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 15

oturduğunuzda dolu dolu tırların Kilis'e doğru gittiğini de görüyordunuz. O tampon bölgede karşı taraftan gelen irili ufaklı kamyon, kamyonet vesaire, bu şey de yapılıyordu.

Yani, devlet gibi davranma kısmında zaruretler... Tabii ki kuralları esnetmesi gerekir ama kabul etmek gerekir ki 2015'e kadar burada sonradan yolda düzülme şeklinde bir tavır oldu. Bunu Avrupa Birliğiyle, bugünkü sunumunuzun konusu olan şeyle ilgili haberlerde ve anlaşmada da görüyoruz. Onları hiç zikretmediniz siz. Sadece 3 milyar ve Türkiye'de yaşayan Suriyelilere... Bunun muhatabı ikisi değil. Biz sadece aracılık edip nerelerde anlamlı projeler olur, ihtiyaç analizi olur değil, bizim öğrendiğimiz kadarıyla başta insan ticareti olmak üzere suç örgütleriyle daha iyi mücadele edilmesi, sınır güvenliğinin sağlanması... Hatta son zamanda -bunun anlamı nedir bilmiyorum, bu 1951 Cenevre'ye göre- mesela NATO'nun Ege'de aktif olması gündeme geldi. NATO, Ege'de göçmenle dolu botları yakaladığında en yakın kara parçasına mı götürecektir, bize mi getirecek? Bunu da zannediyorum bununla beraber zikretmek gerekiyor. Geri kabul diye bir şey var, bununla beraber hep zikredilen. Eş zamanlı süreçler olarak zaten yürümekte olan bir süreci, vize muafiyetiyle beraber yürüyen bir süreci biz bir yıl öne aldık ama vize muafiyeti kısmında daha konuşmalar yapılırken bugün altıncı ayda geri kabul, ekim ayında da -yanlışım varsa düzeltin- vize muafiyeti ufukta bir imkân veya ihtimal olarak önümüze kondu. Yani retorik dışında, olduğumuz durumu tam resmetmek de zannediyorum doğru tedbir almanın bir parçasıdır. Bu 3 milyarla ilgili anlaşmanın en önemli kısımları, Türkiye'de biz mültecilerin iyi yaşamasını sağlıyoruz ama bilemiyoruz, hangi alanlarda, neredeki mülteciye hangi konuda para veririz -çünkü sunumunuz böyle bir sonuç ortaya koydu- değil, başta Türkiye'nin, ciddi bir devletin çoktan yapması gereken fonksiyonlarını yerine getiremediğine dair de bir iddia... Ve biz de bu anlaşmayı yaparken bunun bir kabulü var, sınırları koruyamadığımız, insan ticareti ve bununla ilgili suç örgütleriyle mücadele edemediğimiz başta olmak üzere.

Teşekkür ediyorum.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii, öncelikle şunu söyleyeyim: Zannediyorum, Dışişleri Bakanlığı tarafından bu geri kabul ile ilgili bir sunum yapıldığı, söylendiği için biz o konulara girmedik.

MARKAR ESAYAN (İstanbul) – Defalarca anlatıldı.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Yani, o nedenle o konulara bugün girmedik ama temelde şunu ifade edeyim: Bir: Türkiye, Avrupa Birliğinin veya bir kısım ülkelerin diyelim, görmek istediği, arzu ettiği kapsamda bir göçmen deposu -bu kavramı sevmiyoruz ama konuyu tanımlamak için söylüyoruz- gibi bir noktaya kendisini getirmez ve buna ilişkin müzakereler zaten bu çerçevede yapılıyor.

İkincisi: Bu mesele -sunumda da ifade etmiştim- Türkiye üzerine havale edilerek çözülecek bir mesele değil. Bu açıdan, Türkiye, Avrupa Birliğinin veya başka bir bölgenin karakolu de değildir ve burada herkes, bütün ülkeler külfet ve sorumluluk paylaşımı konusunda eşit derecede sorumluluğa sahiptir. Her ülkenin uluslararası hukukta -demin bahsettiğiniz 51 Sözleşmesi kapsamında da- sorumluluğu da aynıdır.

Şimdi, bizden, tabii, Avrupa Birliğinin değil belki bir kısım ülkelerin diyelim, şu anda yoğun bir şekilde yaptığı gibi, işte sınırlarına tel örgüler örmesi, duvarlar örmesi; havadan, karadan, denizden, mümkünse yerin altında izleme, gözetleme işleri yapması gibi, bu insanî krizden kendisini uzak tutmaya çalışarak cevap verilmesi beklenmemelidir. Zaten öyle bir şey yapmadık. Ama sınır dediğiniz konu, aslında çok da böyle statik bir konu değil, çok dinamik gidiyor. Yani, bu insanlar, evet, kitleler hâlinde geldiler ülkemize. Zaten teker teker geldiğinde orada bir şey var; bir sağlık biriminin, acil müdahale anlamında AFAD'ın ve kayıtların alınması konusunda da Göç

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 16

İdaresinin ortak, üçlü bir mekanizması var sınırdaki. Gelen insanların öncelikle askerî güvenlik anlamında bir ön filtrasyondan geçirilmesi, sağlıkla ilgili birtakım şeylerin yapılması yine o sınır kapısında ve hemen acil, o anlamda, ihtiyacına göre, sorununa göre o ilk insani ihtiyaçların karşılanması ve Göç İdaresi tarafından da kaydının yapılması şeklinde bir sistem var orada. Fakat, siz, işte, bir anda 200 bin kişinin kapınıza dayandığını düşünün; böyle bir ortamda bu insanlara “Kaydınızı yapmadan sizi almayacağım.” demeniz, hatta o insanların arkasında bombalar düşerken bunu istemeniz, yapmanız mümkün değil. Buna benzer birçok resim görebiliriz. Aklıma en yakın gelen de Kobani’dir; Kobani’den gelenler o sınıra doğru geldiğinde arkalarında hâlâ düşen bombalar vardı. O resimler elimizde duruyor; bizim sınır kapımızda kitleler var, almaya çalışıyoruz, arkadan bombalar düşüyor. Dolayısıyla, burada çok nizami bir durum görmediğimiz için nizami bir yaklaşımı da, cevabı da beklemek zordur. Ama süreci takip etme ve bir şekilde -işte, örneğin sağlık kurumuna gittiğinde, kayıt altına alınmadıysa, o hizmetten yararlanamama, eğitim hizmetinden yararlanamama gibi birtakım hususlar olduğu için- bu insanların kayıtları yapılıyor. Bu süreç biraz Göç İdaresinin kuruluşuyla da ilgili bir şey. Bu kurumumuz daha geç kurulduğu için - Nurettin Hocam’ın dediği gibi, mesela, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kurulması da bir ihtiyaçtan kaynaklanmıştır- bu ihtiyacı şu an karşılıyor ama kuruluşuyla eş zamanlı bu kadar büyük bir kayıt yükünün de gelmiş olması, tabii, cevabın da belli oranda gecikmesine sebebiyet vermiştir. Ama çok net ifade edelim: Bugün Türkiye’den Avrupa’ya geçişlerle ilgili meselenin özünde, Türkiye’nin sınır güvenliğindeki zafiyeti değil Avrupa’nın uluslararası hukuk çerçevesinde kapıları açma ve düzenli geçişlere müsaade etmemesi yatmaktadır.

KADİR KOÇDEMİR (Bursa) - Yani, zaman itibarıyla değil de yer itibarıyla kastettim. Yani, beş gün sonra da kaydedebilirsiniz, on gün sonra da ama sınırdaki mı kaydettik? Bursa’da...

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – İşte, ona cevap vermeye çalıştım. Yani, ilk dönem...

KADİR KOÇDEMİR (Bursa) - Bunun rakamını, eğer varsa, alabilirsek...

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Bir bakacağız ona.

İlk dönemlerde, dediğim gibi, bu gelen kitlesel akışa göre oranlar, tabii, kapıya ve içeriye göre daha azdı ama şu anda daha kitlesel durumda olmadığı için gelen bütün insanların kayıtlarını alarak şey yapıyoruz.

KADİR KOÇDEMİR (Bursa) - Anladım.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Evet.

BAŞKAN - Sayın Recai Berber, buyurun.

RECAİ BERBER (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de, öncelikle, değerli arkadaşlara teşekkür ediyorum. Gerçekten, konuyla ilgili, belki, enine boyuna bu kadar detaylı bir özet, aynı zamanda detaylı bir bilgi sahibi olduk.

Benim iki tane, bir tanesi merak ettiğim için öğrenmek istediğim konu var. Biliyorsunuz, Suriye’nin tek sınırı veya tek komşusu biz değiliz; Ürdün var, Lübnan var. Buralara da ciddi anlamda göç oldu. Ve Ürdün, özellikle, Suriye’yle aynı zamanda Arap ülkesi. Dolayısıyla, herhangi bir lisan, vesaire sorunu da yok; oraya giden çocuklara, işte “Biz başka bir dilde eğitim vereceğiz.” filan denmiyor. Dolayısıyla, tabiri caize, kendi toprakları gibi diyelim. Oradaki sorun ne durumda? Yani, Suriye’nin diğer komşularındaki sığınmacıların, oraya göç edenlerin durumu nedir?

İkincisi: Belki, evet, Sayın Hocam, Nurettin Bey söyledi Bakanlık konusunu ama... Şimdi, biliyorsunuz, bizde daha önce özellikle şehit yakınları ve gazilerle ilgili çok dağınık bir yapı vardı. İçişleri Bakanlığı, Aile Bakanlığı kurulduktan sonra orası, orası; sonra bunların hepsi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında bir birim altında koordine edildi ve şu anda, hakikaten, çok güzel çalışılıyor. Yani, bir sorun olduğunda

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 17

direkt oradaki Daire Başkanlığına, Genel Müdürlüğe gidiyor ve bütün işlemler orada takip edilmiş oluyor. Bu manada, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı zaten şu yapılanların büyük çoğunluğunu üstlenmiş vaziyette, yani, işin siyasi ve dış politika kısımları hariç ama esas sosyal politika olarak bu göç edenlerin önemli bir hizmetini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı üstleniyor zaten. O zaman, burada bir genel müdürlük...

Bir de, sadece, Suriye artık -biraz önce arkadaşlar da söyledi- burada... Misafirlik, hani üç gündür bizim kültürümüzde, gelenekte; yani, ondan sonra artık o da bizim burada yerleşik bir insandır. Olacaktır da zaten, bunu kimse reddetmiyor. Büyük çoğunluğu kalıcı olduğuna göre biz bir yandan bunların istihdam sorununu çözmeye çalışıyoruz, eğitimlerini çözmeye çalışıyoruz ama daha büyük bir sorun - bana göre- iskân. Yani, kalıcı olan kişileri biz bırakıp "İstedığınız yere gidin..."

Şimdi, göç dediğimiz zaman, yurt dışından bir göç bu. Bir de sadece oradan da değil, bugün komşu diğer ülkelerden Türkiye'de yaşayan ve çalışan yüz binlerce insan var maalesef. Yani, kaçak çalışanları da dâhil ederseniz bugün Ermenistan'dan bile belki 100 bin insan var, Moldovya'dan, şuradan, burudan. Bir de biz bunların istihdamını, vizelerini çok kolaylaştırdık biliyorsunuz; Çalışma Bakanlığına "Benim yanımda çalışıyor." diye bildirdiğiniz zaman, sigortasını da ödediğiniz zaman üç yıl otomatik vize veriyor Bakanlık, yani, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

Dolayısıyla, bizim artık... Bu Suriye özelinde çok yoğun bir göç var. Bunun mutlaka planlanması, iskânı ayrı bir çalışma gerektiriyor. İnsanları canının istediği yere ya da -bu, canı istemekle olmuyor- nerede rahat edebilecekse, nerede bir yakını varsa, hatta onların kendi arasındaki iletişim nedeniyle... Eskiden, hani, Anadolu'dan göç edenler İstanbul'a ne yapıyordu? Bir yakının yanına gidiyordu. Yani, İstanbul'da bir mahalle olduğu gibi, işte, Sivas'ın filanca köyünden gelenler; dernekleri bile var. Orada dayanışma derneklerinden geçilmiyor şimdi, her yerde bir dernek. Aynı bunun gibi, akrabalarının, yakınlarının yerleştiği yere insanlar... "Orada nasıl olsa onlar bir yer bulmuş, çalışıyor, yaşıyor. Ben de onun yanına gideyim." Yani, biz -tabiri caizse- suyu akışına bırakmış oluyoruz. Hâlbuki bu sağlıklı değil; orada daha başka sosyolojik sorunlar ortaya çıkaracak, ekonomik sorunlar ortaya çıkaracak. Onun yerine, Anadolu'nun her köşesinde bugün istihdam imkânı var. Hatta, belki, oralarda iskân etmek - daha da birtakım başka gerekçelerle de- bu Hükûmetin, devletin bir politikası olmalı. Ve bir iskân politikası olmalı artık. Yani, bu 3 milyon insanın eğer 2 milyonu gitmeyecekse ve iyi anlamda burada nüfus da artıyorsa bu 3 milyon insanın yerleştirilmesi gerekiyor Anadolu'ya. Hepsi İstanbul'a, İzmir'e, Adana'ya veya büyük şehirlere, Urfa'ya sıkışıp kalmamalı; bir yerlerde istihdam edilmeli, teşvik edilmeli, orada imkân sağlanmalı diye düşünüyorum. Ve bunun için de, koordinasyonu sağlamak açısından, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı benim aklıma gelen... Çünkü birçok sorun da, orada bir genel müdürlük oluşturmak suretiyle, bu göç ve iskân, istihdam sorunu orada çözülebilir diye düşünüyorum. Bu konuda da bir çalışma var mı, yok mu, onu ben merak ettim.

Bir de, tabii -biraz önce söylendi- yardımlar çok yapılıyor, gerçekten yapılıyor. O kadar sivil toplum müthiş bir şekilde yardım yapıyor ama bunların koordinasyonu da çok önemli çünkü aynı... Yani, insanlar önce ulaşabildiği yere, bildiği yere yardım yapıyor. Benim bildiğim yer ile sizin, onun, hepimizin bildiği yer aynı olduğu zaman bütün yardımlar aynı yere gidiyor; öbür tarafta, belki bu yardıma çok daha fazla ihtiyacı olanın henüz ona ulaşamama gibi bir sorunu oluyor. Bu açıdan da koordinasyon da, yine, aynı şekilde bir kurum tarafından -şu anda AFAD üstlendi ama başka kurumlar, Kızılay, vesaire- bu da acaba sağlanabilir mi diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ -
Teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 18

Şimdi, tabii, Lübnan, Ürdün de önemli. Aslında iki sebeple önemli: Birincisi, dediğiniz gibi, sosyolojik olarak çok yakın birbirine. Bir defa, en başta dil bariyeri yok. Şu anda Lübnan'da 1,1 milyon civarında Suriyeli var, Ürdün'de 700 bin civarında var ama ülke nüfusuna oranına baktığımızda, şu an Lübnan'ın yüzde 25'i Suriyeli. Bu açıdan, aslında, çok daha şey...

RECAİ BERBER (Manisa) - Ürdün'ün de yüzde 20'si demektir.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ - Ürdün'ün de yüzde 20'si civarında.

RECAİ BERBER (Manisa) - Çok büyük bir oran.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ - Tabii.

İkinci önemli yönü de şu: Her iki ülkede de Suriyeli -mülteciler diyelim- mültecilerle ilgili işlerin hemen hemen tamamını doğrudan BM yürütüyor, Birleşmiş Milletler yürütüyor, yani, ülkenin, devletin kendi kurumları üzerinden yürümüyor. Buradaki kampları, mülteci kampları ve orada yapılan çalışmaların hemen hemen tamamı doğrudan BM kuruluşları üzerinden yürütülüyor. Bu açıdan, belki Komisyonumuza bir öneri olarak da...

RECAİ BERBER (Manisa) - Bu arada İslam İşbirliği Teşkilatı ne yapıyor?

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ - Vallahi, ona soracaksın Recai Ağabey, bana değil.

Belki Lübnan'daki ve Ürdün'deki çalışmaları da, gidip, bir yerinde görmekle, Türkiye'nin burada, hakikaten, ortaya koyduğu çalışmaların -yani, demin de ifade ettiğim gibi- kamu ve STK olarak ortaya koyduğu çalışmaların hem kalitatif hem yaygınlığı itibarıyla da farklılığını göreceğiz. Onun için, Türkiye bu konuda, hakikaten, çok ciddi şeyler yapıyor. Karşılaştırmak bu açıdan da önemli ve gidip görmek lazım.

İkinci olarak, tabii, dediğiniz nokta şu açıdan önemli: Demin de ifade ettim, Türkiye'nin bir karar vermesi gerekiyor. Geçicilik-kalıcılık meselesi bu konuda kritik bir karar. Çok da, böyle, karar vermenize bağlı bir iş de değil çünkü sosyoloji akıyor nihayetinde ve siz "Geçici." deseniz de kalabiliyor, "Kalıcı." deseniz de gidebiliyor nihayetinde. Ama bu işin, göçün kendi sosyolojisi içerisinde bakıldığında sürecin nereye gideceği belli. Ve bu kapsamda da, demin ifade ettiğim çerçevede, bir çalışma yürütülüyor şu anda. Bunun içerisinde iskân politikası da var. O nedenle, önümüzdeki süreçte meseleyi geçicilikten kalıcılığa doğru giden bir bakışla değerlendiren ve bunun yansıtacağı birtakım sonuçlar görebileceğimiz birlikte.

STK koordinasyonu, tabii, ayrı bir şey. Bir defa, STK'nın kendi özü, yani, sivil toplumun kendi özü itibarıyla farklı bir şey. Sivil toplumu kamunun koordine etmesi, yönetmesi gibi bir şey sivil toplumun ruhu itibarıyla çok uymuyor. Ama birtakım ara formüller bulunması gerekiyor. Doğrusu, biz de, son dönemde özellikle Kızılayın daha aktif olmasını arzu ediyoruz. Kızılay, kurumsal yapısı itibarıyla, hem sivil toplum ama hem de kamuyla rahat çalışabilen bir kimliği var. Ve şu anda da Kızılayın birtakım hazırlıkları var; hem STK koordinasyonu -yani, Suriyelilere yönelik çalışan tüm STK'lar- hem bu STK'ların kapasitesinin geliştirilmesi... Çünkü uluslararası fonlar geliyor, bu fonlar genellikle yine birtakım yabancı uluslararası STK'lara aktararak Türkiye'de kullanılıyor. Bunun da birinci sebebi, bizim STK'larımızın kapasitesinin uygun olmamasından kaynaklanıyor. Bunu da gidermeye dönük birtakım, bizim destek verdiğimiz ama doğrudan Kızılayın, şu anda, yürütmeye çalıştığı birtakım çalışmalar da var.

BAŞKAN - Sayın Zehra Taşkesenlioğlu, buyurun.

ZEHRA TAŞKESENLIOĞLU (Erzurum) - Sayın Başkanım, yapmış olduğu sunum için çok teşekkür ediyorum Murtaza Bey'e. Hem bu etrafta dolaşan spekülasyonları önleme adına önemliydi hem de "Şu anda neredeyiz ve ne yapıyoruz?"un cevabını kısmen de olsa alabildik.

Sadece, şunu söyleyeceğim: Aslında göç gibi önemli bir konuyu konuşurken - iç veyahut da dış göç, hiç önemli değil ama- yerel yönetimler gibi önemli bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 19

mekanizmanın devre dışı kalması ve dikkate alınmaması, aslında, uzun vadede hem sosyal içerme programlarını etkiliyor hem de iskândan tutun diğer problemlere varıncaya kadar yönetilmesinde ciddi bir sıkıntı olarak çıkıyor. Bu anlamda, özellikle büyük şehirlerde muhakkak yerel yönetimlerin de bir paydaş olarak kabul edilmesi ve onlara da yükümlülük verilmesi, gerekirse kanuni düzenlemelerinin de yapılması lazım.

İstanbul'da -ben kendi tecrübelerimden biliyorum- belediyeye gidiyorsunuz gayriihtiyari yardım için. Belediye nasıl yardım edeceğini bilmiyor -kendi vatandaşı değil- eğitimden sağlıktan diğer alanlara varıncaya kadar. Dolayısıyla, bu anlamda, hem bizim yerel yönetimler yasasının belki revize edilmesi lazım hem de... Çünkü orada göçle ilgili bir ifade yok, dolayısıyla hiçbir şey yapamıyorlar. Yaptıklarında da Sayıştay Demokles'in kılıcı olarak başında duruyor "Sen bunu yapamazsın." diye ve sonra dönüp belediye başkanlarına ciddi zimmetler çıkarıyor.

Bir başka şey: Bunlar kendi aralarında ciddi evlilikler yapıyorlar ve bu evliliklerin ben kayıt altına alındığını da görmedim, nasıl alacağız onu bilmiyorum. Aynı anda, yani, bu nesebin karışması açısından çok önemli, aile bütünlüğünün kendi toplumumuz açısından korunması açısından önemli.

İstanbul'da şahit olduğum bir olayı anlatayım: 63 yaşındaki bir Suriyeli 29 yaşındaki bir hanımefendiyle evlendi. 63 yaşındaki beyefendi öldü. Sonra aynı hanımefendi, işte, onun amcasının oğluyla evlenmiş. Yani, nasıl bir durum var bilmiyoruz.

Şimdi, doğan çocukları nasıl kayıt altına alıyoruz, onu da bilmiyorum. Bazıları hastaneye gitmiyor, korkudan gitmiyor ya da imkânsızlıktan gitmiyor. Dolayısıyla, doğan çocukları da kayıt altına nasıl alıyoruz, onu bilmiyorum ama belki -madem kimlik tanımlaması yaptık- bunlara yönelik evlilikleriyle ilgili olan sürecin de dikkate alınması lazım. Doğumlarıyla ilgili, yani, kayıt dışı doğdukları andan itibaren de -maalesef, öyle bir gerçek var, kayıt dışı doğuyorlar- bunların da tekrar kayıt altına alınmasının sağlanması lazım.

Üçüncüsü: Arzu Hanım'ın söylediklerine çok ciddi anlamda katılıyorum. Sosyal içermenin... Evet, sosyal içerme normalde kendi vatandaşlarımız arasında olur, yani, doğru kullanılan terminoloji budur ama, bu anlamda, özellikle göçmen çocukların da bizim toplumla entegre olmalarını sağlamak lazım. Çok fazlasıyla dışlanmıyorlar ama dil gibi temel bir problem olunca, aynı dilden, aynı kültürden gelmedikleri için bugün İstanbul'da, İzmir'de birçok çocuk, maalesef, DEAŞ terör örgütünün ya da diğer illegal örgütlerin -illa DEAŞ olması şart değil- mafyanın ya da dilenci örgütlerinin inanılmaz derecede hedef kitlesi hâline gelmişler. Ve ailelerden ben çocuk satın alındığını duydum İstanbul Esenler'de. Aileye diyor ki: "Çocuğunu ver. Ben yirmi gün kullanayım." Ne için kullanacağını söylemiyor. "Sana 4 bin lira para." Çaresizlik içinde olan bir ailenin buna ne kadar kanıp kanmayacağını bilmiyorum. Hiçbir aile bunu istemez ama eğer çocuğunun normal bir işte çalışacağı düşüncesiyle, özellikle şehir içindeki illegal yapılanmalar bu çocukları ciddi anlamda kendi kısaçalarına alıyorlar dolayısıyla hani yaptığınıza eminim ama yerel yönetimler marifetiyle de bu sosyal içermenin bir an önce başlanmasının taraftarıyım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ -
Teşekkür ederim.

Şimdi, bu idari yapılanma konusunda bir şey eklemek istiyorum: Öncelikle yani Türkiye'nin yeni bir göçle ilgili bir kuruma ihtiyacı var mı, efendim Aile Bakanlığı içerisinde olabilir mi? Tabii, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığına bağlı, İçişleri Bakanlığının genel karakterini yansıtacak bir kurumdur doğal olarak. Ama, göç meselesi çok daha farklı boyutlar içeren bir konu. Bunun içerisinde sosyal boyutu, sosyolojik boyutu ön planda olmakla birlikte, eğitimi, efendim, sağlığı, iş gücü piyasalarına erişimi gibi birçok farklı boyutları da var. Bu nedenle, hangi bakanlık

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 20

içerisinde olursa olsun mutlaka farklı bakanlıkların etkileşimini gerektiren bir konu, bunun için her hâlükârda bir koordinasyon gerekiyor. Türkiye’de hatırlayacak olursanız AB Bakanlığının kurulmasıyla birlikte ayrıca, aynı zamanda birtakım bakanlıklarda AB daire başkanlıkları da kuruldu.

Şimdi, biz şu anda ilk adım olarak çeşitli bakanlıklarda özellikle Aile Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığında daire başkanlığı kurulması yönünde bir adım attık, ilkinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı gerçekleştirdi, zannediyorum bir ya da bir buçuk ay kadar önce göç ve uyuma ilişkin bir daire başkanlığı kuruldu Aile Bakanlığında. Şu anda Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları da benzeri bir daire başkanlığı kurma sürecini başlattı.

İkinci olarak, Zehra Hanım’ın dediği, yerel yönetim konusu son derece önemli. Türkiye’de yerel yönetim anlayışı da esasen yani daha genel baktığınızda yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, etkinliğin artırılması konusu zaten bir genel başlık olarak da değerlendirilmesi gereken bir konu. Birtakım siyasi süreçler maalesef bizi de bazen bir ileri bir geri götürebiliyor. Ama, bu konuda Başbakanlığın bu bahsettiğimiz koordinasyonu kapsamında oluşturduğumuz çalışma gruplarından biri yerel yönetimler çalışma grubu ve buradaki amacımız da belediyelerimizin, yerel yönetimlerimizin bu sürece daha etkin katılımını sağlamak, bu süreçten çok fazla etkilenen birçok belediye var, başta Suriye sınırındaki belediyeler olmak üzere. Bu belediyelerin etkilenme düzeyini hafifletecek birtakım adımlar atmak ve en önemlisi de yerel yönetimlerin göçle ilgili gerek mevzuatı, hukuki altyapı itibarıyla gerekse bütçe fonlanması itibarıyla da güçlendirilmesini sağlamak. Böyle bir bakış var, ama buna ilişkin bir süreç henüz oluşuyor. Bu tabii, bahsettiğiniz şeyler çok konuşulabilir yani evlilik konusu gibi... Zaten baştan söyledik yani sosyolojik bariyer birçok anlamda var dil başta olmak üzere. Kültürel birçok ortak yönümüz olduğu gibi farklı yönlerimiz de var ve bunun getirdiği birtakım sorunlarla karşılaşılıyor ama sorunlarla karşılaştıkça bunlara ilişkin çözümler üretmeye çalışıyorsunuz.

Şimdi, örneğin, karşınıza biri geliyor, diyor ki: “Ben doktorum.” Suriye’den gelen biri ama elinde bir belge yok; “Git, belge getir.” diyeceksiniz, nereden getirecek? Yani bunun gibi bir sürü şey var. Dolayısıyla, her birine ilişkin birtakım farklı, özgün çözümler üretmek zorundasınız. Bu evlilik konusunda da birtakım çözümler üretildi ve şu anda bütün evliliklerin kaydı alınabiliyor -Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bu konuda bir genelge yayınladı, o genelgeyi de yine arzu edilirse Komisyona iletiriz- onların kayıtları alınabiliyor, bütün doğan çocukların tamamının kaydı alınabiliyor şu anda. Nitekim, şu anda da işte Türkiye’de bizim 2013’den bu yana, baştan değil ama 2011 ve 2012 yok burada, 170 bin Türkiye’de doğan Suriyeli çocuk var toplamda, bunlar hep kayıt altına alınmış çocuklar. Bahsettiğiniz tarzdaki evliliklerin de şu anda Nüfus Genel Müdürlüğü ve Göç İdaresi birlikte bir çalışma yaptı ve onu da bir genelgeyle duyurdu, onlar da şu anda kayıt altına alınabiliyor. Ama, şunu da söyleyeyim: Mesela, Avrupa’da şu anda, Avrupa’ya giden göçmenler içerisinde 10 bin çocuk kayıp, basına da yansıdı bu konu. Bu kaotik süreçlerde kesinlikle birtakım sıkıntılar yaşanır, bunu en güçlü ülkeler de yaşar, kaldı ki yani bu gelen nüfusun, kitlenin büyüklüğüne baktığınızda biz çok daha büyük bir yükü karşı karşıyayız ama buna rağmen Türkiye’de bu anlamda birtakım farklı, bahsettiğiniz türdeki olumsuz olayların bu olayın yüküne, büyüklüğüne göre daha az olduğunu düşünüyoruz. Aynı zamanda, bir taraftan tabii, emniyette de hem Suriyelilere ilişkin onların bulaştığı ya da onların mağdur edildiği diyelim suçlarla ilgili de, konularla ilgili de bir istatistik veri var elimizde, o süreçleri de az çok takip edebiliyoruz.

BAŞKAN – Son söz olarak Sayın Niyazi Nefi Kara, buyurun.

NİYAZİ NEFİ KARA (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Murtaza Bey ve Çağatay Bey’e de teşekkür ediyorum. Tabii, işin başında siz varsınız algıladığım kadarıyla. Çağatay Bey dinleyince de sıkı bir ekip olduğunu fark ediyoruz ama tabii, geç başlanması sanırım sıkıntıları artırıyor. Yorumun üzerine çok

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 21

girmeyeceğim, çok yorum yapıldı, sizler de yapıyorsunuz ama birkaç soru sormak istiyorum çok basit, dışarıda konuşulnlardan. 150 kişi Yunanistan'dan iade edildi, biliyorsunuz dün akşam Türkiye'ye geldiler. Acaba bu geri kabul anlaşmasıyla ilgili mi, hangi mevzuata göre? Cenevre Antlaşması sürekli atıfta bulunuyor ama herhâlde bizim Avrupa'dan gelenleri kabul ettiğimiz bir antlaşma, imzaladığımız o. Bu taraf, insani olarak aldık bildiğim kadarıyla Orta Doğu'dan gelen göçlerde.

Onun dışında, özellikle bu konu da biraz daha uğraştığım bir alan... Kayıtlı diyoruz ama Antalya'da resmî olarak sorduğumuzda bize kayıt verilmemesine rağmen bir ilçede bile 2 binin üzerinde insan kaydı gördük. Nasıl bir kayıtlı? Çünkü insani gözlemcilerle, bölgede çalışan farklı gruplarla iletişime girdiğimizde gördük, çoğunluğuna da kendi gözlerimizle gördük. Buralarda yaşanan sorun... Yani bu kayıtların hepsi ayrı bir şey de özellikle ısrarla vurguluyorum, kayıt altına alınması ve bunların elektronik ortama taşınması için bir çalışmamız var mı, ne boyutta, hangi illerde ne kadar insan var, bunların eğitim ve sağlıklarıyla ilgili... Asıl sorunlarımızın kaynağı tabii ki Şanlıurfa'da kaydı yapılmış ama Antalya'ya gelmiş, iş, aş derdinde, geçim derdinde. Bir yerde yaşıyor bunlar toplu bir şekilde ama okula gidemiyorlar yani gitme şansları yok, onun için de bir girişim yapılmış ama yetersiz. Sanırım mevzuat da yetersiz çünkü Kur'an kursu adı altında açmaya çalışmışlar ama o da yürümüyor çünkü ona özgü servis yok, eğitimi, donanımlı eğitici yok; bu konuda iyi niyetle bir öğretmenimizi bulabildim. Bunların elektronik ortama kaydedilmesi özellikle sağlık konusunda buldukları illerdeki... Yani bir tık yapıp Sağlık Bakanlığı çok ciddi elektronik ortama taşınmış durumda biliyoruz. Yani, Suriyeli göçmenler dediğinde o kişinin kimlik kaydıyla o sağlık hizmetini alabilmesinin sağlanması yönünde bir çalışma yapılabilir mi, var mıdır, nedir? En azından şu anda uygulanabildiğini göremiyoruz sahada. Burayla ilgili en yakın aile sağlığı merkezlerine yine bu kayıtların taşınarak aşularının mutlaka yapılması...

Önümüzde ciddi sorun yaşayacağız ki son bir ayda aldığımız resmî veriler - hep sizlerden dinliyoruz- 120 bin, 150 bin, bugün 170 bin doğumdan bahsediyoruz. Bu ciddi rakamlar, bu hızla da gidecek çünkü yine resmî verilerden aldığımız yüzde 126,5 gebelik oranı Suriyeli kadınlarda. Çok ciddi korunamadıkları için, belki de eğitilemedikleri için çok ciddi bir şekilde doğum yapıyorlar çünkü bunların çoğunluğu genç nüfus, gelenlerin yani böyle dizi dizi çocuklarla karşılaşıyorsunuz. Bunların bir kontrol altına alınması gerekiyor, yine kayıt sistemi, yine aynı şeyi vurgulayacağım ama dilerim öyle bir şey başımıza gelmez. Bu kayıtsız girişlerden dolayı ne kadar canlı bomba girdiğini bilmiyoruz, hangi örgütlere mensup olduğunu yine bilmiyoruz. Onun için de özellikle bir an önce hele İçişleri Bakanlığına bağlı çalışıyormuşsunuz, bir an önce kayıtların yapılması... En azından karşılaştığınızda sorgulayabilmek gerekiyor, yoksa sorgulayamazsınız, yapamıyorsunuz, bunlar kayıt dışı dolaşıyor. Antalya yasak bölge kabul ediliyor, turizm bölgesi derken hemen çevre illerde kayıt yaptırabiliyor, farklı illerden gelebiliyor, bunların hepsi sıkıntı yaratıyor, ne zaman, nerede ne olacağını bilmiyoruz. Diğer sosyal problemlere girmiyorum, arkadaşlarım dillendirdi. Bir odada 15 kişinin kaldığı, işte illegal evlilikler vesaire, illegal yollara sapmalar ki maalesef Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi bizim bölgemizde de uyuşturucu kullanımı ve ciddi sıkıntılarını yaşıyoruz, bunların oralara düşme olasılığı çok yüksek. Adana bölgesinde de çalışmalar vardı, arkadaşlarımız yürütüyor. Ki bizim ağırlıklı olarak çalışma grupları ki sağlık işte ya da sivil toplum kuruluşları olarak algılıyoruz ki buralarda bunu görüyoruz, resmî yerlerde çok daha sıkıntılıdır diye düşünüyorum.

Avrupa'da tabii, muhafazakâr kesim zaten istemiyor, "Hiç kimse gelmesin." diyor. İşte, solda, bizim muadili sayılacağımız gruplarda yarısı başka bir tartışma yürütüyor, birisi "Kabul edelim." diyor, Avrupa bu konuda çok da samimi değil, bunu görüyoruz. Türkiye'ye 3 milyar avro deniyor, "1 milyarı fondan, gerisi toplanacak." diyor. Bu konuda da hâlâ aslında ayak sürümeler olduğunu biliyoruz. Bu,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 22

yetmeyecektir her zaman söylüyoruz. Eğer bu 3 milyon kişi, 3,5 milyon kişi, kayıt dışı da var. Hadi kayıt dışıları Avrupa'ya gönderdiğimizizi düşünelim ya da gittiklerini bir şekilde ya da öldüklerini, neyse 1 milyonu düşsek bile 2,5 milyon aktif genç bir nüfus yaşıyor ve hızla çoğalacak bir nüfus burası, kontrolsüz. Önümüzdeki yıllarda 3 değil, örnek de verdiğiniz, bir eyalete 20 milyar avro, bizim için herhâlde 200-300 milyar avro gerekiyor ki bunlara aş, iş, istihdam, sağlık, eğitim verebilelim, yoksa toplumumuz için de bir felakete yol açacak bir durum.

Yani, bu kayıtlar varsa, alabilirsek çok memnun olurum, ne oranda? Ve gerçekten de Türkiye açısından Avrupa'da da dünyanın her yerinde de barışı savunmamız gerekiyor. Ben, Recai Bey'in dediği kadar düşünmüyorum, Suriye toprakları o kadar az falan değil, çok daha büyük ki başkaları bile oraya sarkıyor. Suriye topraklarında bu insanlar kendi vatanlarında, kendi topraklarında özgürce, insanca yaşamaları için bütün dünyaya sürekli çağrıyı barış için sağlamamız gerekiyor. İstihdamlarının orada yapılması için özellikle o baskıyı yapmamız gerekiyor. Yanlış anlamayın, şöyle: "Biz bunu yapalım." dersek derler ki Türkiye'de kalsın, zaten dertleri o. Böyle bir şeyden çok yani Suriye'de barışın sağlanması... Bu insanların tabii ki mülteci olarak duruyorlar ama misafir gözüyle de bir taraftan gönderilebilecek şekilde kendi topraklarına barışın sağlanması için en çok vurgulamamız gereken o. Yani, "Sınırları kapatın." diyor, e bir taraftan bombalıyorsunuz yani insanları. Yani, biliyorsunuz dün akşam Putin'in açıklaması var, diyor ki: "Sınırları kapatın." Tamam, üzerimizden geçiş var da zaten dünyanın bütün uyuşturucusu buradan geçiyor. Yani, gidip Afganistan'ı bombalıyorlar, buradan geçiyor; Irak'ı bombalıyorlar, buradan geçiyor; Suriye'ye geliyor, buradan geçiyor. Yani, bütün buralarda bunların hiç mi suçu yok. Onun için de Avrupa'nın da, gerektiğinde Amerika'nın da bunların tamamının burada sorumluluk üstlenmesi gerektiğini, bu sorumluluğu üstlenirken maddi ve manevi olarak gerekse kabul olarak buralarda ikiyüzlü davranmamaları gerektiğini vurgulamamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Ben teşekkür ederim.

Bu 150 kişi Yunanistan'la Türkiye arasındaki geri kabul anlaşması.

NİYAZİ NEFİ KARA (Antalya) – Özel bir anlaşma?

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMED MURTAZA YETİŞ – Tabii. İki ülke arasında, iki sınırla ilgili, düzensiz geçişlerle ilgili bir anlaşma ve bunlar dediğim gibi, Suriyeliler değil zaten onlar, Türkiye üzerinden yine geçen veya Yunanistan'ın geçtiğini söylediği Kuzey Afrikalı göçmenler, o kapsamda bir şey o. Bu bahsettiğiniz coğrafi kısıtlama meselesi, Cenevre Sözleşmesi, işte Avrupa'dan gelenlere "mülteci" diyoruz, diğerlerine demiyoruz gibi. Aslında, bu son derece benim kanaatim detay bir konu. Çünkü, Avrupa coğrafi kısıtlama şartını, kaydını koymamış da ne olmuş yani şu anda kimseyi almıyor. Biz bu kısıtlama kaydı konmuş, konmamış dünyanın her tarafından geleni alıyoruz. Onun için, burada asıl mesele kâğıt üzerindeki kısıtlamanız değil, pratikte yaptığınız şeydir. Bu coğrafi kısıtlamayla ilgili çok kabaca söyleyeceğim yani kim önümüze bir şey getirirse elimizin tersiyle iletebiliriz çünkü ayinesi iştir kişinin, ortada yani, Türkiye'nin yaptığı ortada.

Bir diğer konu tabii, kayıtlar son derece önemli. Açıkçası, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü İçişleri Bakanlığına bağlı, biz Başbakanlıkta bir başmüşavirliğiz yani bu işi koordine etmek konusundaki statümüz bu. Doğrudan kurumlar kendi işlerini yapmakla mükellef. Biz de sahayı görüyoruz, koordine etmeye çalışıyoruz, kolaylaştırmaya çalışıyoruz ve süreci gerek Meclisimizle gerek Hükümetimizle değerlendirme suretiyle önümüzü görmeye çalışıyoruz.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü hakikaten bir kurumun yapabileceğinin çok üstünde çalışıyor, bunu çok net söyleyebilirim çünkü bu kurum, bu Genel Müdürlük

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 23

kurulduğunda toplam 1 milyonu biraz aşkın sayıda kayıt altında olan Suriyeli vardı. Ama şimdi geldiğimiz noktada aşağı yukarı 3 milyona yakın insanın kaydı yapılmış durumda. Bu bahsettiğiniz kapsamda bütün sınır güvenliği, sınırdan geçişler, işte birtakım uluslararası terörist faaliyetler, bunlarla ilgili süreçlerin de bir çoğunu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü götürüyor. Onun için -zannediyorum nisan ayı gibi de- çipli kart çalışması yapılıyor. Yani nisan ayından itibaren bütün Suriyelilere çipli bir 99'lu kimlik kartı verilecek. Bu kimlik kartı verilmesi aşamasında da onların eksik kayıtları varsa -kayıt detayları anlamında- bunlar yenilenmiş olacak. Bu kartı temin etmeyen hizmetlerden yararlanması mümkün olmayacağı için, orada daha güncel verileri de yakalamış olacağız. Ama bununla birlikte, olay böyle çok öngöremediğimiz bir noktada falan değil. Yani mevcut şu anki kayıtlarımız da önemli bilgileri bize veriyor, en azından süreci planlama noktasını da görebiliyoruz. Fakat, bahsettiğiniz konu şu çerçevede önemli: Bu insanların ülke içerisindeki hareketliliğini bir şekilde bilmeniz gerekiyor. Çok böyle, ülke içindeki keyfi dağılımı sizin de hizmetleri planlamada ve güvenlik açısından da bazı sıkıntılar, riskler içerebiliyor. Bu kapsamda, bahsettiğim süreçte, çipli kartlarla birlikte aynı zamanda seyahatlerle ilgili de bir bildirim zorunluluğu çerçevesinde birtakım adımlar atılıyor. Örneğin, işte çalışma izni biliyorsunuz verildi 15 Ocaktan itibaren. İkametinin olduğu yer dışında çalışamayacak. Dolayısıyla, başka bir ilde iş bulduğunda ikametini oraya almak durumunda kalacak. Bu, bize... Yani oraya gitmemesi anlamına gelmiyor, oraya gidecek ama tanımlanmış olacağız "Bu kişi burada." demiş olacağız. Bu, önemli bir nokta. Aynı şekilde eğitimle ilgili acil sağlık hizmetleri dışındaki diğer hizmetlerle ilgili de yine bu süreci oluşturmuş olacağız, bunun şu an teknik altyapısı hazırlanıyor. Böylece, önümüzdeki süreçte biraz daha bunları daha öngörebilir duruma getirmiş oluyoruz. Ama, tabii, Antalya özel bir konuma sahip biliyorsunuz turizmle ilgili hassasiyetten dolayı. "Antalya'da Suriyelinin bulunmaması, oraya yerleşmemesi" gibi Antalyalının kendi talebiyle oluşturulan bir şey var. Ama, tabii, demin dediğim gibi, sosyolojinin öyle a'sı, b'si olmuyor, "yap" deyince yapmıyor "yapma" deyince yapabiliyor. Orada da şu anda bir sürü Suriyeli var ama bunu da yine isteyen Antalyalılar var. Özellikle, sizin, seracılık gibi falan tarım işlerinde çok ciddi bir ihtiyacı gideriyor. Burada Antalyalının bir karar vermesi lazım. Yani "Hem turizme zarar vermesin ama hem de bizim bu işlerimizi de görececek birileri olsun." diyor. Bunu dediğiniz vakit, kayıtlarının alınması, onlara eğitim, sağlık hizmetlerinin verilmesi gerekiyor. Bu konuda top sizde, yani Antalyalılarda.

Diğer açıdan bakıldığında, şu anda aslında sağlık başta olmak üzere bir çok yerde altyapı sağlandı. Örneğin sağlık hizmetleriyle ilgili Medula sistemi üzerinden şu anda bütün Suriyelilerin 99'lu kimlik kartları verildi -bu çipli olmayanlar- ve bu numaralar üzerinden sisteme girilebiliyor. Aynı zamanda, bu 99'lu numaralar SGK'da da tanımlanmış durumda. Böylece hastaneye gittiğinizde siz kendi TC numaranızı verip hizmet aldığınız gibi, şu anda Suriyeliler de Ekim 2015'ten itibaren bu hizmetten yararlanabiliyor.

NİYAZİ NEFİ KARA (Antalya) – Araya gireceğim de, ben 10 Şubatta istifa etmiş kamu personeliyim çünkü geçen yıl. Adana'da ikametgâhı varsa, örneğin Yüreğir kayıt gözüküyor -bakıyorum yani- Antalya'da tedavi olamıyor, diyor ki: "Adana'da olabilirsiniz." Adana dışına çıktığında ödemiyo sistem. Bahsettiğim konu, yani "merkezî bir sistem" adı altına alınabilirse hizmeti alabilmesi açısından. Yoksa, gidiyor, sağlık hizmeti alamıyor. Ya da zaten 20 lira yevmiye alıyor yarısını alıyor alamıyor, onun da işte nasıl mümkün değil. Paralı sağlık hizmeti almak zorunda kalıyor. Onun için de çok zor. Onun çözümü açısından önerdim yani.

BAŞBAKANLIK BAŞDANIŞMANI DR. MUHAMMET MURTAZA YETİŞ – Burada işte birinden birini şey yapmamız lazım. Yani o durumda bu şu anlama geliyor: Yani istediği yere gitsin, istediği hizmeti alsın ama güvenlik sıkıntımız da olmasın. Yani bir şekilde bir sistem kurmanız gerekiyor. Orada acil sağlık hizmetlerinden yararlanması

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon: AB Uyum

Tarih: 02/03/2016

Saat:

Kayıt:

Stenograf:

Uzman: ..... Sayfa: 24

ikamete bağlı olmaksızın ama diğer konularda ikametinin olduğu yerde olması gerekiyor o kişinin. Zaten bildirimde bulunmuşsa sorun yok. Yani ikamet yerini değiştirmeden bildirimde bulunduğunda kaç gün için izin aldıysa o süre içerisinde gittiği yerde de o hizmeti alabilir. Ama hem bildirmiyor hem ikametinin olmadığı yerde bulunuyor ve hem de bütün hizmetleri alayım diyor, işte orada bir şey var, yani farklı bir durum var.

Sonuç olarak tabii bunlar çok teknik detaylar, eğer bu konularda da komisyon biraz daha bilgilenmek isterse, benim önerim Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bütün bu konulara çok daha fazla hâkim, bütün rakamlar da onlarda, veriler onlarda.

Ben teşekkür ediyorum tekrar.

Burada iki noktaya başlık olarak vurgu yapmak istiyorum: Bir, göç yönetimi meselesi çok önemli. Göç yönetilmelidir, "Göçün dostu-düşmanı olmak." diye bir şey yok. Zaten geliyor ve size rağmen gelmiş bir şeydir bu. Göçü yönetmek durumundayız. Şu anda bir kısım ülkeler göçe direnmeye çalışıyor birtakım fiziki bariyerlerle. Bunun doğru olmadığını düşünüyoruz. Biz Türkiye olarak burada hiçbir kısıtlamaya fiilen girmeksizin göçü yönetmeye çalışıyoruz. İkinci olarak da, Türkiye'nin, buradaki, tabii, tarihî rolünü vurgulamak gerekiyor. Şu an coğrafyanın altüst olduğu bir süreçten geçiyoruz. Hem coğrafyanın hafızasını korumak hem toplumsal hafızayı korumak adına Türkiye'ye çok önemli bir hizmet veriyor. Biraz da bu gözle de bakmamız gerekiyor.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Evet, Değerli Hocamız Nurettin Bey, kendisi ayrıldı buradan, aslında -bizi de telaffuz ederek- belki bir cevap vermem gerekebilirdi ama...

SELİNA DOĞAN (İstanbul) – Biz iletiriz.

BAŞKAN – Yok, ben, şimdi, onun ana muhalefet partisine mensup bir siyasetçi hoşgörüsüne değil de bilim adamlığı olması hasebiyle o hoşgörüsüne -ve yarı Urfalı olması hasebiyle, o yarı Urfalı sayılır çünkü- sığınarak bilimsel bir meseleyi tashih üzerinden bir düzeltme yapacaktım ama cevap hakkım saklı kalmak üzere, ben sizlere teşekkür ediyorum. Ama sizin de Adıyamanlılık hasebiyle hoşgörünüze sığınarak çok kısa bir oylama yaptıracağım, eğer müsaade ederseniz, sonra sizi yolcu edeyim, çünkü yolculamazsak nezaketsizlik de olur diye düşünüyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, Romanya Parlamentosunun bir daveti söz konusu, biraz önce de imzaladınız. Biz mart ayının sonu ya da nisan ayının başı gibi bir ziyareti öngörüyoruz. Burada, şimdi, bizim öncelikli kararımız Komisyon Başkanıyla birlikte 3 tane üye ve yasama uzmanı arkadaşımızla beraber böyle bir ziyaret planlıyoruz, tabii o sayı düşebilir de. Ama bu konuda ön bilgi vermek adına sizlere, o isimleri de bilahare zaten sizlerle beraber tespit ederiz.

Ben, şimdi bu hususu oylarınıza sunuyorum müsaadenizle: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Çok teşekkürler.

Değerli milletvekilleri, bu toplantıya katıldığınız için sizlere teşekkürlerimi sunuyorum. Değerli bürokrat arkadaşlarımıza da, Sayın Murtaza Yetiş başta olmak üzere, çalışma arkadaşlarına ve ekibine de teşekkür ediyorum. Hepinize hayırlı günler diliyorum.

Kapanma Saati:14.23